

Stalin, J.W.

Keuze uit zijn werken

**BIJDRAGE TOT DE VRAAGSTUKKEN
VAN HET LENINISME [1]**

OPGEDRAGEN AAN DE LENINGRADSE ORGANISATIE VAN DE C.P. DER
SOVJET-UNIE (BOLSJEWIKI).

J. Stalin, 25 januari 1926

www.MinisterieVanPropaganda.org

I. DE DEFINITIE VAN HET LENINISME

In de brochure "De Grondslagen van het Leninisme" werd een bepaalde definitie van het Leninisme gegeven, die klaarblijkelijk burgerrecht heeft verkregen. Zij luidt:

"Het Leninisme is het Marxisme van het tijdperk van het imperialisme en de proletarische revolutie. Meer nauwkeurig: het Leninisme is de theorie en de tactiek van de proletarische revolutie in het algemeen, de theorie en de tactiek van de dictatuur van het proletariaat in het bijzonder".

Is deze definitie juist?

Ik meen, dat zij juist is. Ten eerste, omdat zij terecht op de historische wortels van het Leninisme wijst, waarbij zij dit karakteriseert als het Marxisme van *het tijdperk van het imperialisme*, in tegenstelling tot enkele critici van Lenin, die ten onrechte menen, dat het Leninisme na de imperialistische oorlog is ontstaan. Zij is in de tweede plaats juist, omdat zij terecht op het internationale karakter van het Leninisme wijst, in tegenstelling tot de sociaal-democratie, die het Leninisme slechts van toepassing acht op de nationaal-Russische verhoudingen. In de derde plaats is zij juist, omdat zij terecht op het organisch verband van het Leninisme met de leer van Marx wijst en het karakteriseert als het Marxisme van het tijdperk van het imperialisme, in tegenstelling tot enkele critici van het Leninisme, die het niet beschouwen als de verdere ontwikkeling van het Marxisme, maar slechts als een hernieuwing van het Marxisme en zijn toepassing op de Russische werkelijkheid.

Dit alles, zou men zo zeggen, vereist geen bijzondere toelichting.

Desalniettemin zijn er blijkbaar in onze partij kameraden, die het noodzakelijk achten, het Leninisme enigszins anders te definiëren. Zo meent BV. pg [\[2\]](#) Zinowjew:

"Het Leninisme is het Marxisme van het tijdperk van de imperialistische oorlogen en van de wereldrevolutie, *die rechtstreeks is begonnen in een land, waar de boeren het overwicht hebben*" [\[3\]](#).

Wat kunnen de door pg Zinowjew gecursiveerde woorden betekenen? Wat betekent het toevoegen van Ruslands achterlijkheid, van zijn boerenkarakter aan de definitie van het Leninisme?

Het betekent het Leninisme van een internationale. proletarische leer tot een product van Russische oorsprong te maken.

Het betekent Bauer en Kautsky in de kaart spelen, die het toepasselijk zijn van het Leninisme op andere, kapitalistisch meer ontwikkelde landen van de hand wijzen.

Het lijkt geen twijfel, dat het boerenvraagstuk voor Rusland van de grootste betekenis is, dat ons land een boerenland is. Maar welke betekenis kan dit feit hebben voor de karakterisering van de grondslagen van het Leninisme? Werd het Leninisme soms enkel op Ruslands bodem en voor Rusland uitgewerkt en niet op de bodem van het imperialisme en voor de imperialistische landen in het algemeen? Hebben soms werken van Lenin als "Het Imperialisme", "Staat en Revolutie", "De proletarische Revolutie en de renegaat Kautsky". "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme", enz., alleen maar betekenis voor Rusland en niet voor alle imperialistische landen in het algemeen? Is het Leninisme soms niet de veralgemening van de ervaring van de revolutionaire beweging aller landen? Zijn soms de grondslagen van de theorie en de tactiek van het Leninisme niet dienstig, zijn zij niet verplichtend voor de proletarische partijen *aller* landen? Had Lenin soms niet gelijk, toen hij zeide, dat "het bolsjewisme als voorbeeld van tactiek voor allen [4] dienstig is" (zie Deel XXIII, blz. 386, "De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky"; hoofdstuk 9). Had Lenin soms niet gelijk, toen hij sprak over "*de internationale betekenis*" [5] van de Sovjetmacht en de grondslagen van de bolsjewistische theorie en tactiek" (zie Deel XXV, blz.171-172 "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme"; hoofdstuk 1). Zijn soms de volgende woorden van Lenin niet juist?

"In Rusland moet de dictatuur van het proletariaat zich onvermijdelijk door enkele bijzonderheden i.v.m.de vooraanstaande landen onderscheiden, ten gevolge van de zeer grote achterlijkheid. en kleinburgerlijkheid van ons land. Maar de voornaamste krachten - en de hoofdvormen van de volkshuishouding - zijn in Rusland dezelfde als in welk kapitalistisch land ook, *zodat deze bijzonderheden in geen geval de hoofdzaak kunnen betreffen*". (Zie Deel XXIV, blz.508, "Economie en politiek in het tijdperk van de dictatuur van het proletariaat" 1919).

Maar, als dit alles juist is, volgt daar dan niet uit, dat de, door pg. Zinowjew gegeven definitie van het Leninisme, niet als juist kan worden erkend?

Hoe is deze nationaal-bepaalde definitie van het Leninisme met het internationalisme in overeenstemming te brengen?

II. DE HOOFDZAAK VAN HET LENINISME.

In de brochure "Over de grondslagen van het Leninisme" wordt gezegd:

"Sommigen zijn van mening, dat het fundamentele vraagstuk van het Leninisme het boerenvraagstuk is, dat het uitgangspunt van het Leninisme het vraagstuk van de boeren, hun rol en hun soortelijk gewicht is. Dat is volkomen onjuist. Het fundamentele vraagstuk van het Leninisme, zijn uitgangspunt, is niet het boerenvraagstuk, maar het vraagstuk van de dictatuur van het proletariaat en de voorwaarden tot; haar verovering en versterking. Het boeren vraagstuk, het

vraagstuk van de bondgenoot "van het proletariaat, is een daaruit afgeleid vraagstuk".

Is deze stelling juist?

Ik meen, dat ze juist is. Deze stelling vloeit geheel voort uit de definitie van het Leninisme. Inderdaad, wanneer het Leninisme de theorie en de tactiek van de proletarische revolutie en de fundamentele inhoud van de proletarische revolutie de dictatuur van het proletariaat is, dan is het duidelijk, dat het vraagstuk van de dictatuur van het proletariaat, het uitwerken, het motiveren en het concretiseren van dit vraagstuk, de hoofdzaak vormt van het Leninisme. Desniettemin schijnt pg Zinowjew het met deze stelling niet eens te zijn.

In zijn artikel "Ter nagedachtenis van Lenin" zegt hij:

"Zoals ik reeds heb gezegd, is *het fundamentele vraagstuk* van het bolsjewisme, van het Leninisme, het vraagstuk van de rol der boeren".

Zoals men ziet, vloeit deze stelling van pg. Zinowjew geheel voort uit zijn verkeerde definitie van het Leninisme. Daarom is zij even onjuist, als zijn definitie van het Leninisme onjuist is.

Is de stelling van Lenin, dat de dictatuur van het proletariaat "de fundamentele inhoud van de revolutie" vormt, juist? (zie Deel XXIII, blz. 337 "De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky"; hoofdstuk I). Ongetwijfeld is ze juist. Is de stelling, dat het Leninisme de theorie en de tactiek van de proletarische revolutie is, juist? Ik meen, dat ze juist is. Maar wat volgt hieruit? Hieruit volgt, dat het fundamentele vraagstuk van het Leninisme, zijn uitgangspunt, zijn basis, gevormd wordt door het vraagstuk van de dictatuur van het proletariaat.

Is het soms niet waar, dat het vraagstuk van het imperialisme, het vraagstuk van het sprongsgewijze karakter van de ontwikkeling van het imperialisme, het vraagstuk van de overwinning van het socialisme in één land, het vraagstuk van de proletarische staat en van de Sovjet-vorm van deze staat, het vraagstuk van de rol der partij in het systeem van de dictatuur van het proletariaat, het vraagstuk van de wegen van de opbouw van het socialisme - dat al deze vraagstukken juist door Lenin zijn uitgewerkt? Is het soms niet juist, dat juist deze vraagstukken, de grondslag, het fundament van de idee der dictatuur van het proletariaat vormen? Is het soms niet juist, dat zonder het uitwerken van deze fundamentele vraagstukken, het uitwerken van het boerenvraagstuk van het standpunt van de dictatuur van het proletariaat, ondenkbaar zou zijn?

Ongetwijfeld was Lenin een kenner van het boerenvraagstuk.

Ongetwijfeld heeft het boerenvraagstuk, als het vraagstuk van de bondgenoot van het proletariaat, een zeer grote betekenis voor dat proletariaat en vormt het een bestanddeel van het fundamentele vraagstuk van de dictatuur van het proletariaat. Maar is het soms niet duidelijk, dat, indien het fundamentele vraagstuk van het Leninisme, niet de dictatuur van het proletariaat zou zijn, dat dan ook het daaruit afgeleide vraagstuk van de bondgenoot van het proletariaat, het vraagstuk van de boeren, niet zou bestaan? Is het soms niet duidelijk, dat, indien het Leninisme niet voor het praktische vraagstuk van de

verovering van de macht door het proletariaat zou staan, dat er dan ook geen vraagstuk van het bondgenootschap met de boeren zou zijn?

Lenin zou niet de grote ideoloog van het proletariaat zijn geweest, die hij ongetwijfeld was, hij zou een eenvoudige "boerenfilosoof" zijn geweest, zoals hij niet zelden door buitenlandse literaire kleinburgers wordt afgeschilderd, indien hij de uitwerking van het boerenvraagstuk niet op de basis van de theorie en de tactiek der dictatuur van het proletariaat zou hebben ontwikkeld, maar onafhankelijk van deze basis en buiten deze basis om.

Een van beide:

Of het boerenvraagstuk vormt de hoofdzaak van het Leninisme, en dan is het Leninisme niet geschikt, niet noodzakelijk voor de kapitalistisch ontwikkelde landen, voor die landen, die geen boerenlanden zijn..

Of de hoofdzaak van het Leninisme wordt gevormd door de dictatuur van het proletariaat en dan is het Leninisme de internationale leer van de proletariërs aller landen, geschikt en noodzakelijk voor allen, zonder uitzondering, de kapitalistisch ontwikkelde landen daarbij inbegrepen.

Hier geldt het, te kiezen.

III. HET VRAAGSTUK VAN DE "PERMANENTE REVOLUTIE".

In de brochure "Over de grondslagen van het Leninisme" wordt de "theorie van de permanente revolutie" gekenschetst als een "theorie", die de rol van de boeren onderschat. Er wordt daar gezegd:

"Lenin vocht tegen de aanhangers van de "permanente" revolutie, niet wegens het vraagstuk van de ononderbrokenheid, want Lenin zelf stond op het standpunt van de ononderbroken revolutie, maar wegens hun onderschatting van de rol der boeren, die de grootste reserve van het proletariaat zijn".

Deze karakteristiek van de Russische "permanentici" werd tot voor korte tijd algemeen aanvaard. Desalniettemin kan zij, ofschoon, over het algemeen juist, niet als volledig worden beschouwd. De discussie in 1924 enerzijds en een zorgvuldige analyse van de werken van Lenin anderzijds, bewezen, dat de fout van de Russische "permanentici" niet alleen in het onderschatten van de rol van de boeren bestond, maar ook in het onderschatten van de kracht en het vermogen van het proletariaat, om de boeren met zich mee te slepen, in het ongeloof in de idee van de hegemonie van het proletariaat.

Daarom heb ik in mijn brochure "De Octoberrevolutie en de tactiek van de Russische communisten" (December, 1924), deze karakteristiek uitgebreid en haar door een andere, meer volledige vervangen. Ziehier, wat daarover in deze brochure wordt gezegd.

"Tot nu toe werd gewoonlijk slechts op één zijde van de theorie van de "permanente revolutie" de nadruk gelegd, op het ongeloof in de revolutionaire mogelijkheden van de boerenbeweging. Thans moet, naar recht en billijkheid, deze zijde noodzakelijk met een andere zijde - het ongeloof in de kracht en bekwaamheid van het Russische proletariaat worden aangevuld."

Dat betekent natuurlijk niet, dat het Leninisme tegen de idee van de permanente revolutie (zonder aanhalingstekens) was of is, zoals zij door Marx in de jaren '40 van de vorige eeuw werd verkondigd. Integendeel. Lenin was de enige Marxist, die de idee van de permanente revolutie juist heeft begrepen en ontwikkeld. Het onderscheid van Lenin met de "permanentici" ligt hierin, dat de "permanentici" de idee van de permanente revolutie van Marx hebben verwrongen, door haar in een levenloze boekenwijsheid te veranderen, terwijl Lenin haar in haar zuivere vorm nam en haar tot één van de grondslagen van zijn theorie van de revolutie maakte. Men moet zich herinneren, dat de idee van het overgaan van de burgerlijk-democratische revolutie in de socialistische, door Lenin reeds in 1905 ontwikkeld, één van de vormen van het verwezenlijken van de Marxistische theorie van de permanente revolutie is. Ziehier, wat Lenin reeds in 1905 hierover schreef:

"Wij zullen terstond en haar gelang van onze kracht, van de kracht van het bewuste en georganiseerde proletariaat, van de democratische revolutie naar de socialistische revolutie beginnen over te gaan. Wij zijn voor de *permanente revolutie*. Wij zullen niet halverwege blijven stilstaan...

Zonder in avonturisme te vervallen, zonder ons wetenschappelijke geweten ontrouw te worden, zonder naar goedkope populariteit te haken, mogen wij zeggen, en zeggen wij *slechts dit éne*: wij zullen met alle kracht het gehele boerendom helpen, om de democratische revolutie te voltrekken, opdat het ons, de proletarische partij, des te gemakkelijker vallen, zo snel mogelijk over te gaan tot een nieuwe en hogere

taak - tot de socialistische revolutie" (zie Deel VIII, blz. 186-187 "De verhouding van de sociaal-democratie tot de boerenbeweging" 1905).

En zie hier, wat Lenin zestien jaar later, na de verovering van de macht door het proletariaat over dit onderwerp schrijft:

"De Kautsky's, Hilferdings, Martows, Tsjernows, Hillquits, Longuets, MacDonalds, Turati's en de andere heiden van het „2 ½“ Marxisme, konden ... het verband tussen de burgerlijk-democratische en proletarisch-socialistische revolutie niet begrijpen. *De eerste gaat over in de tweede.* De tweede lost terloops de vraagstukken van de eerste op. De tweede versterkt de zaak van de eerste. De strijd, en de strijd alleen beslist, in hoeverre het de tweede zal gelukken, boven de eerste uit te groeien (zie deel XXVII, blz. 26, "Ter herdenking van de 4de verjaring der Oktoberrevolutie" 1921).

Ik vestig in het bijzonder de aandacht op het eerste citaat, dat ontleend is aan het artikel van Lenin, "De verhouding van de sociaal-democratie tot de boerenbeweging", gepubliceerd op 1 September 1905. Ik leg hier de nadruk op, opdat die kameraden er nota van zullen nemen, die nog altijd doorgaan met te beweren, dat Lenin eerst na de imperialistische oorlog, ongeveer in 1916, tot de idee kwam van het uitgroeien van de burgerlijkdemocratische revolutie tot de socialistische, tot de idee van de permanente revolutie. Dit citaat laat geen twijfel bestaan over het feit, dat deze kameraden zich ten zeerste vergissen.

IV. DE PROLETARISCHE REVOLUTIE EN DE DICTATUUR VAN HET PROLETARIAAT.

Wat zijn de karakteristieke kenmerken van de proletarische revolutie, die haar van de burgerlijke revolutie onderscheiden?

Het onderscheid tussen de proletarische revolutie en de burgerlijke revolutie, zou men in 5 hoofdpunten kunnen samenvatten:

1) De burgerlijke revolutie begint gewoonlijk daar, waar reeds meer of minder voltooide vormen van de kapitalistische formatie aanwezig zijn, die nog vóór het begin van de openlijke revolutie in het inwendige van de feodale maatschappij ontstonden en rijp werden, terwijl bij het begin van de proletarische revolutie, voltooide vormen van de socialistische formatie ontbreken of bijna geheel ontbreken.

2) De fundamentele taak van de burgerlijke revolutie komt neer op het veroveren van de macht en het in overeenstemming brengen daarvan met de aanwezig zijnde burgerlijke volkshuishouding, terwijl de fundamentele taak van de proletarische

revolutie neerkomt op het, na het grijpen van de macht, opbouwen van een nieuwe, socialistische volkshuishouding.

3) De burgerlijke revolutie *wordt* in de regel *voltooid* met het grijpen van de macht, terwijl voor de proletarische revolutie het grijpen van de macht slechts haar *aanvang* betekent, waarbij de macht wordt aangewend als hefboom, ter herschepping van de oude volkshuishouding en ter organiseren van de nieuwe.

4) De burgerlijke revolutie beperkt zich tot het verdringen uit de macht van de éne groep van uitbuiters door een andere groep van uitbuiters en behoeft, met het oog daarop, de oude staatsmachine niet stuk te slaan, terwijl de proletarische revolutie alle groepen van uitbuiters, zonder uitzondering, de macht ontnemt en de leidster van alle werkers en uitgebuiten, de klasse van het proletariaat aan de macht brengt; met het oog daarop kan zij het niet stellen zonder het stukslaan van de oude staatsmachine en haar vervanging door een nieuwe.

5) De burgerlijke revolutie kan niet, gedurende een enigszins langere periode de miljoenen van de werkende en uitgebuite massa's om de bourgeoisie scharen, juist omdat zij werkers en uitgebuiten zijn, terwijl de proletarische revolutie hen juist als werkers en uitgebuiten met het proletariaat tot een duurzaam verbond' kan en moet verenigen, wil zij haar fundamentele taak, de bevestiging van de macht van het proletariaat en de opbouw van de nieuwe socialistische volkshuishouding, vervullen.

Ziehier enige hoofdstellingen van Lenin over dit thema:

"Eén van de fundamentele verschillen" - zegt Lenin "tussen de burgerlijke en de socialistische revolutie is hierin gelegen, dat, bij de burgerlijke revolutie, die uit het feodalisme opgroeit, in de schoot van de oude orde geleidelijk aan nieuwe economische organisaties ontstaan, die langzamerhand de feodale maatschappij in alle opzichten veranderen. De burgerlijke revolutie stond voor slechts één taak: alle banden van de vroegere maatschappij af te leggen, van zich af te werpen en te vernietigen. Door het vervullen van deze taak, vervult iedere burgerlijke revolutie alles, wat van haar wordt gevergd, zij versnelt de groei van het kapitalisme.

De socialistische revolutie bevindt zich in een geheel andere toestand. Hoe achterlijker een land, dat krachtens de zigzaglijn van de historie genoopt werd, de sociale revolutie te beginnen, des te moeilijker zal zijn overgang van de oude, kapitalistische verhoudingen tot de socialistische zijn. Hier komen, bij de taken van het vernietigen, nieuwe, ongekend moeilijke taken, bijtaken van organisatorische aard" (zie Deel XXII, blz. 315, "Het Zevende Congres van de R.K.P. (b)"; hoofdstuk 1).

"Indien" - vervolgt Lenin - "de scheppende kracht van het volk in de Russische revolutie, dat de grote ervaring van het jaar 1905 had doorgemaakt, niet reeds in

Februari 1917 Sovjets zou hebben gevormd, dan zou het in geen geval in Oktober de macht hebben kunnen grijpen, omdat het succes slechts afhing van het voorhanden zijn van reeds voltooide, organisatorische vormen van de beweging, die miljoenen omvatten. Deze voltooide vorm waren de Sovjets en daarom wachtten ons op politiek gebied die schitterende successen, die ononderbroken triomftocht, die wij beleefden, want de nieuwe vorm van de politieke macht was klaar en ons bleef slechts over, door enige decreten, de macht van de Sovjets uit de embryonale toestand, waarin zij zich gedurende de eerste maanden der revolutie bevond, te veranderen in de officieel erkende vorm van de Russische staat, in de Russische Sovjet-republiek" (zie terzelfder plaatse).

"Er bleven nog" - zegt Lenin - "twee geweldig moeilijke taken over, wier vervulling zich in geen enkel opzicht in die triomftocht kan voltrekken, waarin onze revolutie zich voltrok" (zie terzelfder plaatse).

"Dit was ten eerste de taak van de binnenlandse organisatie, die zich bij iedere socialistische revolutie voordoet. Het onderscheid tussen de socialistische revolutie en de burgerlijke revolutie bestaat namelijk hierin, dat in deze laatste, voltooide vormen van kapitalistische verhoudingen aanwezig zijn, terwijl de Sovjetmacht, de proletarische revolutie, over deze voltooide verhoudingen niet beschikt, als men de hoogstontwikkelde vorm van het kapitalisme niet meerekent, die echter in het wezen van de zaak slechts de kleine, bovenste lagen van de industrie omvat en de landbouw zo goed als niet heeft beroerd. Organisatie van een verrekeningssysteem, controle over de grote ondernemingen, het veranderen van het gehele staatseconomische mechanisme in één enkele, grote machine, in één bedrijfsmechanisme, dat zó functioneert, dat honderden miljoenen mensen door één enkel plan worden geleid - zie hier de grootse organisatorische taak, die op onze schouders kwam te liggen. Onder de bestaande verhoudingen van het werk, liet deze taak in geen enkel opzicht een vervulling in een "hoerastemming" toe, zoals het ons gelukte de opgaven van de burgeroorlog te vervullen" (terzelfder plaatse blz. 316).

"De tweede dezer ontzaglijke moeilijkheden ...- is het internationale vraagstuk. Dat wij het zo gemakkelijk met de benden van Kerenski hebben klaar gespeeld, dat wij in ons land de macht zo gemakkelijk veroverden, dat wij zonder de geringste moeite het decreet over de socialisatie van de grond en de arbeiderscontrole hebben verkregen - dat wij dit alles zo gemakkelijk verkregen - dat kwam alleen daardoor, omdat een gelukkige samenloop van omstandigheden ons voor korte tijd tegen het internationale imperialisme beschermde. Het internationale imperialisme, dat over de macht van het gehele, verenigde kapitaal en over de gehele macht van de oorlogstechniek beschikt, vertegenwoordigt een reusachtige, reële macht; het kon in geen geval, onder geen enkele voorwaarde, vreedzaam naast de Sovjet-republiek leven, zowel uit hoofde van zijn objectieve toestand, als uit hoofde van de economische belangen van de kapitalistische klasse, die daarin zijn belichaamd - het

kon dit ook niet uit hoofde van de handelsbetrekkingen, de internationale en financiële verhoudingen. Hier is een conflict onvermijdelijk. Hier ligt de grootste moeilijkheid van de Russische revolutie, haar grootste historische probleem: - de noodzakelijkheid, de internationale taken op te lossen, de noodzakelijkheid, de internationale revolutie te verwekken" (terzelfder plaatse blz. 317).

Dat is het innerlijke karakter en de fundamentele betekenis van de proletarische revolutie.

Kan men deze radicale hervorming van de oude burgerlijke verhoudingen, zonder een gewelddadige revolutie, zonder de dictatuur van het proletariaat, ten uitvoer brengen?

Het is duidelijk, dat dit niet mogelijk is. Te menen, dat men deze revolutie vreedzaam, binnen het raam van de burgerlijke democratie, die zich aan de heerschappij van de bourgeoisie heeft aangepast, kan voltrekken, dat betekent, óf krankzinnig geworden te zijn en het normale begrip te hebben verloren, of cynisch en openlijk de proletarische revolutie te verloochenen.

Deze stelling moet met des te groter kracht en beslistheid worden onderstreept, omdat wij met een proletarische revolutie te doen hebben, die voorlopig in één land heeft overwonnen, dat door vijandige, kapitalistische landen is omringd en welker bourgeoisie zonder twijfel door het internationale kapitaal wordt ondersteund.

Daarom zegt Lenin, dat. „de bevrijding van de onderdrukte klasse niet alleen niet zonder een gewelddadige revolutie mogelijk is, maar ook niet *zonder de vernietiging* van het, door de heersende klasse geschapen apparaat van de staatsmacht" (zie Deel XXI, blz. 373, "Staat en Revolutie"; hoofdstuk 1).

"Laat, onder instandhouding van de particuliere eigendom, d.w.z. onder instandhouding van de macht en de onderdrukking van het kapitaal, de meerderheid van de bevolking zich maar eerst voor de partij van het proletariaat uitspreken - alleen dan kan en mag zij de macht grijpen - zo spreken de kleinburgerlijke democraten, de daadwerkelijke dienaren van de bourgeoisie, die zich "socialisten" noemen") (zie Deel XXIV, blz. 647, "De verkiezingen voor de Constituante en de dictatuur van het proletariaat") .

"Laat" - gaat Lenin verder - "het revolutionaire proletariaat maar eerst de bourgeoisie omverwerpen, de onderdrukking door het kapitaal breken, het burgerlijke staatsapparaat vernietigen - dan zal het overwinnende proletariaat snel de sympathie en de ondersteuning van de meerderheid van de werkende, niet-proletarische massa's voor zich kunnen winnen en hen, op kosten van de uitbuiters, tevreden stellen, zo spreken wij"2) (zie terzelfder plaatse),

"Om de meerderheid van de bevolking voor zich te winnen" - vervolgt Lenin - "moet het proletariaat ten eerste de bourgeoisie omverwerpen en de staatsmacht in handen nemen. Het moet ten tweede, de Sovjet-macht instellen en het oude staatsapparaat stuk slaan, waarmede het terstond de heerschappij, de autoriteit, de invloed van de bourgeoisie en van de kleinburgerlijke opportunisten, onder de niet-proletarische, arbeidende massa's ondermijnt. Het moet ten derde, de invloed van de bourgeoisie en van de kleinburgerlijke opportunisten onder de *meerderheid* van de niet-proletarische, arbeidende massa's geheel vernietigen, door de *revolutionaire* bevrediging van hun economische behoeften, *op kosten van de uitbuiters*" (zie terzelfder plaatse).

Dit zijn de karakteristieke kenmerken van de proletarische revolutie.

Welke zijn nu in verband hiermee, de hoofdtrekken van de dictatuur van het proletariaat, als men erkend heeft, dat de dictatuur van het proletariaat de fundamentele inhoud is van de proletarische revolutie?

Ziehier de meest algemene definitie van de dictatuur van het proletariaat, zoals die door Lenin werd gegeven:

"De dictatuur van het proletariaat betekent niet het einde van de klassenstrijd, maar is zijn voortzetting, in nieuwe vormen. De dictatuur van het proletariaat is de klassenstrijd van het proletariaat, dat overwonnen en de politieke macht gegrepen heeft, tegen de bourgeoisie. die hoewel overwonnen, nog niet is verdwenen, nog niet heeft opgehouden. tegenstand te bieden, tegen de bourgeoisie. die haar tegenstand heeft versterkt" (zie Deel XXIV, blz. 311, "Voorwoord tot de redevoering "Over volksbedriegende leuzen"; 1919).

Terwijl Lenin zich uitspreekt tegen de verwisseling van de dictatuur van het proletariaat met de "al-nationale" macht, met een "macht, ontstaan uit algemene verkiezingen", met een "klassenloze macht", zegt hij:

"Die klasse, die de politieke heerschappij in haar handen nam, nam haar met het bewustzijn, dat zij haar alleen neemt. Dat ligt in het begrip van de dictatuur van het proletariaat opgesloten. Dit begrip heeft slechts dan zin, als de klasse weet, dat zij alleen de politieke macht in haar handen neemt en noch zichzelf, noch anderen, door redeneringen over een "al-nationale, uit algemene verkiezingen ontstane, door het gehele volk geheiligde", macht bedriegt" (zie Deel XXVI, blz. 286, "Rede op het Al-Russische congres der Transportarbeiders", 1921).

Dat betekent echter niet, dat de macht van die éne klasse, van de klasse van het proletariaat, die deze macht niet met andere klassen deelt en niet kan delen, niet, ter verwezenlijking van haar doel, op de hulp van, op het verbond met de arbeidende en uitgebuite massa's van de andere klassen is aangewezen. Integendeel. Deze macht

van één klasse, kan slechts bevestigd en tot het einde worden verwezenlijkt, door een bijzondere vorm van verbond tussen de klasse van de proletariërs en de werkende massa's van de kleinburgerlijke klasse en vóór alles, met de werkende massa's van de boeren.

Wat voor een bijzondere vorm van verbond is dit en waaruit bestaat het? Is dit verbond met de werkende massa's van de andere, niet-proletarische klassen, eigenlijk niet in tegenstelling tot de idee van de dictatuur van één klasse?

Deze bijzondere vorm van het verbond bestaat hierin. dat het proletariaat de leidende kracht van dit verbond is. Deze bijzondere vorm van verbond is hierin gelegen, dat de leider van de staat, de leider in het systeem van de dictatuur van het proletariaat, één partij is, de partij van het proletariaat, de partij der communisten, die de leiding *niet* met andere partijen *deelt en niet kan delen*.

Zoals men ziet, is de tegenstelling hier slechts een imaginaire, een schijnbare tegenstelling.

"De dictatuur van het proletariaat" - zegt Lenin - *is een bijzondere vorm van klassenverbond*, tussen het proletariaat, de voorhoede van de werkers, en de talrijke, niet-proletarische lagen van werkers (kleine burgers, kleine bezitters, boeren, intellectuelen, enz.), of met de meerderheid van hen; het is een verbond tegen het kapitaal, een verbond, dat de volledige omverwerping van het kapitaal, de volledige onderdrukking van de tegenstand der bourgeoisie en de pogingen tot restauratie harerzijds, ten doel heeft, een verbond, dat als einddoel de invoering en bevestiging van het socialisme heeft. Het is een bijzonder soort van verbond, dat zich onder bijzondere omstandigheden vormt, n.l. te midden van een verwoede burgeroorlog; het is een verbond tussen de standvastige aanhangers van het socialisme en hun weifelende, soms "neutrale" bondgenoten. (In het laatste geval verandert de strijdovereenkomst in een overeenkomst inzake de neutraliteit). *Het is het verbond tussen economisch, politiek, sociaal en geestelijke ongelijkwaardige klassen*". (zie Deel XXIV, blz. 311, "Voorwoord tot de redevoering "Over volksbedriegende leuzen").

In één van zijn instructieve redevoeringen zegt pg Kamenjew, polemiserende tegen deze opvatting van de dictatuur van het proletariaat;

"De dictatuur is *niet* ¹⁾ een verbond van de éne klasse met de andere".

Ik meen, dat pg Kamenjew hier in de eerste plaats een gedeelte uit mijn brochure "De Octoberrevolutie en de tactiek van de Russische communisten" op het oog heeft, waarin gezegd wordt;

"De dictatuur van het proletariaat is niet eenvoudig een bovenste regeringslaag, die door de zorgzame hand van een "ervaren strateeg", "handig" "uitgekozen" wordt en die op deze of gene laag van de bevolking "op verstandige wijze steunt". De dictatuur van het proletariaat is het klassenverbond van het proletariaat met de werkende massa's van de boeren, ter omverwerping van het kapitaal en ter definitieve overwinning van het socialisme, onder voorwaarde, dat de leidende kracht van dit verbond door het proletariaat wordt gevormd".

Ik handhaaf deze formulering van de dictatuur van het proletariaat ten volle, want ik ben van mening, dat zij geheel en al met de zo juist aangehaalde formulering van Lenin samenvalt.

Ik beweer, dat de verklaring van pg Kamenjew, dat "de dictatuur *niet* een verbond is van de ene klasse met de andere", gegeven in een dergelijke besliste vorm, niets met de Leninistische theorie van de dictatuur van het proletariaat gemeen heeft.

Ik beweer, dat zó slechts mensen kunnen spreken, die de zin van de idee van de "smytsjka" (van het samengaan), van de idee van het verbond van het proletariaat met de boeren, van de idee van de hegemonie van het proletariaat in dit verbond, niet hebben begrepen.

Zó kunnen slechts mensen spreken, die de volgende stelling van Lenin niet hebben begrepen:

„*Slechts een overeenkomst met de boeren* ¹⁾ kan de socialistische revolutie in Rusland redden, zolang de revolutie in de andere landen nog niet is ingetreden" (zie Deel XXVI, blz. 238, "Xde Congres van de R.K.P. (b), redevoering "Over de belasting in natura").

Zó kunnen slechts mensen spreken, die de volgende stelling van Lenin niet hebben begrepen:

„*Het hoogste beginsel van de dictatuur* is het handhaven van het verbond van het proletariaat met de boeren, opdat het proletariaat de leidende rol en de staatsmacht kan behouden" (zie Deel XXVI, blz. 460, "IIIde Congres van de Communistische Internationale").

Terwijl Lenin één van de belangrijkste doeleinden van de dictatuur: de onderdrukking van de uitbuiters, naar voren brengt, zegt hij;

"Het wetenschappelijk begrip van de dictatuur betekent niets anders, dan een door niets beperkte, zich aan generlei wetten, absoluut aan generlei regels storende, zich rechtstreeks op het geweld steunende macht" ... "De dictatuur betekent - laat u dat eens en voor altijd gezegd, zijn, heren kadetten, - een onbegrensde, zich op het

geweld, en niet op de wet steunende macht. Tijdens de burgeroorlog kan iedere macht, die de overwinning heeft behaald, slechts een dictatuur zijn" (zie Deel XXV, blz. 441 en 430, "Bijdrage tot het vraagstuk van de dictatuur").

Maar de dictatuur van het proletariaat beperkt zich natuurlijk niet tot het geweld, hoewel er geen enkele dictatuur zonder geweld bestaat.

"De dictatuur" - zegt Lenin - "betekent niet alleen geweld, ofschoon zij zonder geweld niet mogelijk is, zij betekent eveneens een hogere organisatie van de arbeid dan de vorige organisatie was" (zie Deel XXIV, blz. 305, "Het eerste Al-Russische Congres voor opvoeding buiten de school").

"De dictatuur van het proletariaat ... is niet alleen geweld tegenover de uitbuiters en zelfs niet hoofdzakelijk geweld. De economische grondslag van dit revolutionaire geweld, het onderpand voor zijn levensvatbaarheid en zijn succes wordt gevormd, doordat het proletariaat een, vergeleken met het kapitalisme, hoger type van maatschappelijke organisatie van de arbeid vormt en verwezenlijkt. Dat is het wezen van de zaak. Daarin ligt de krachtbron en het onderpand voor de onafwendbare, volledige overwinning van het communisme" (zie Deel XXIV, blz. 335~ 336, "Het grote Initiatief" 1919).

"Het meest wezenlijke daarvan (d.w.z. van de dictatuur, *J. S.*) ligt in het vermogen tot organisatie en discipline van het vooraanstaande deel van de werkers, van hun voorhoede, van hun enige leider, van het proletariaat. Zijn doel is de opbouw van het socialisme, het vernietigen van de verdeling van de maatschappij in klassen, het maken van alle leden van de maatschappij tot werkers, het ontnemen van de grondslag aan iedere uitbuiting van de ene mens door de andere. Dit doel kan niet opeens worden verwezenlijkt, het vereist een tamelijk langdurige overgangperiode van het kapitalisme naar het socialisme - en omdat de reorganisatie van de productie buitengewoon moeilijk is - en omdat radicale veranderingen op alle gebieden van het leven tijd nodig hebben, en omdat de geweldige kracht van de gewoonte van kleinburgerlijk en burgerlijk huishouden slechts in een langdurige en hardnekkige strijd kan worden overwonnen. Daarom spreekt Marx ook van een gehele periode van de dictatuur van het proletariaat, als de overgangperiode van het kapitalisme naar het socialisme" (zie terzelfder plaatse blz. 314 "Groet aan de Hongaarse arbeiders" 1919).

Dit zijn de karakteristieke trekken van de dictatuur van het proletariaat.

Daaruit volgen drie fundamentele aspecten van de dictatuur van het proletariaat:

1. Het gebruik maken van de macht van het proletariaat om de uitbuiters te onderdrukken, het land te verdedigen, de band met de proletariërs van andere landen te versterken, ter ontwikkeling en overwinning van de revolutie in alle landen.

2. Het gebruik maken van de macht van het proletariaat om de arbeidende en uitgebuite massa's definitief van de bourgeoisie los te scheuren, het verbond van het proletariaat met deze massa's te bevestigen, om deze massa's in de socialistische opbouw te betrekken, voor de staatkundige leiding van deze massa's door het proletariaat.

3. Het gebruik maken van de macht van het proletariaat om het socialisme te organiseren, de klassen te vernietigen en naar de klassenloze maatschappij, naar de maatschappij zonder staat over te gaan.

De proletarische dictatuur is de vereniging van al deze drie eigenschappen. Geen enkele van deze eigenschappen kan, als het *enige* karakteristieke kenmerk van de dictatuur van het proletariaat, op de voorgrond worden geschoven en omgekeerd is het ontbreken van slechts één van deze kenmerken voldoende om, onder de verhoudingen van de kapitalistische omgeving, de dictatuur van het proletariaat te doen ophouden, dictatuur te zijn. Daarom kan geen één van deze drie eigenschappen worden uitgeschakeld, op straffe van het verminken van het begrip van de dictatuur van het proletariaat. Slechts deze drie eigenschappen tezamen, geven ons een volledig en afgerond begrip van de dictatuur van het proletariaat.

De dictatuur van het proletariaat heeft haar perioden, haar bijzondere vormen, verschillende arbeidsmethoden. Gedurende de periode van de burgeroorlog springt vooral de gewelddadige kant van de dictatuur in het oog. Maar hieruit volgt nog niet, dat er tijdens de burgeroorlog helemaal geen opbouwend werk plaats vindt. Zonder opbouwend werk is het onmogelijk de burgeroorlog te voeren. Daarentegen springt in de periode van de opbouw van het socialisme het vreedzame, organisatorische, culturele werk van de dictatuur, de revolutionaire wettelijkheid enz. in het oog. Maar hieruit volgt wederom volstrekt niet, dat de gewelddadige kant van de dictatuur tijdens de periode van de opbouw wegvalt of kan wegvallen. De onderdrukingsorganen, het leger en de andere organisaties zijn nu, op het moment van de opbouw, even noodzakelijk dan in de periode van de burgeroorlog. Zonder het voorhanden zijn van deze organen, is een enigszins verzekerde, opbouwende arbeid van de dictatuur niet mogelijk. Men moet niet vergeten, dat de revolutie voorlopig slechts in één land heeft overwonnen. Men moet niet vergeten, dat zolang er nog een kapitalistische omgeving is, ook - het gevaar van interventie, met al de daaruit voortvloeiende gevaren, zal blijven bestaan.

V. DE PARTIJ EN DE ARBEIDERSKLASSE IN HET SYSTEEM VAN DE DICTATUUR VAN HET PROLETARIAAT.

Hierboven sprak ik over de dictatuur van het proletariaat vanuit het oogpunt harer historische onvermijdelijkheid, van haar klasse-inhoud, haar staatswezen en tenslotte, van de afbrekende en de scheppende taken, die zij in de loop van een

gehele historische periode, de z.g. periode van de overgang van het kapitalisme naar het socialisme, heeft te vervullen.

Nu moeten wij over de dictatuur van het proletariaat spreken vanuit het oogpunt van haar bouw, haar "raderwerk", vanuit het oogpunt van de rol en de betekenis van de "transmissies", "hefbomen" en de "richtinggevende kracht", die in hun geheel het "systeem van de dictatuur van het proletariaat" (Lenin) uitmaken en met welke hulp de dagelijkse arbeid van de dictatuur van het proletariaat wordt verwezenlijkt.

Wat voor "transmissies" of "hefbomen" in het systeem van de dictatuur van het proletariaat zijn dat? Wat voor "richtinggevende kracht" is dat? Waarvoor zijn zij nodig?

De hefbomen of transmissies - dat zijn namelijk die massaorganisaties van het proletariaat, zonder wier hulp het onmogelijk is, de dictatuur te verwezenlijken.

De richtinggevende kracht - dat is het vooraanstaande deel van het proletariaat, zijn voorhoede, die de voornaamste, leidende kracht van de dictatuur van het proletariaat vormt.

Deze transmissies, de hefbomen en de richtinggevende kracht zijn voor het proletariaat daarom noodzakelijk, omdat het zich zonder deze, in zijn strijd om de overwinning, in de toestand van een ongewapend leger tegenover het georganiseerde en bewapende kapitaal zou bevinden. Deze organisaties zijn voor het proletariaat daarom noodzakelijk, omdat het zonder deze, in zijn strijd voor de omverwerping van de bourgeoisie, in zijn strijd voor de bevestiging van zijn macht, in zijn strijd voor de opbouw van het socialisme, onvermijdelijk de nederlaag zou leiden. De systematische hulp van deze organisaties en de richtinggevende kracht van de voorhoede zijn noodzakelijk, omdat bij het ontbreken van deze voorwaarden, een ook maar enigszins duurzame en hechte dictatuur van het proletariaat niet mogelijk is.

Wat zijn dat voor organisaties?

Dat zijn ten eerste, de vakverenigingen van de arbeiders, met hun vertakkingen in het centrum en in de provincie, in de vorm van een gehele reeks van industriële, culturele, opvoedings- en andere organisaties. Zij verenigen de arbeiders van alle beroepen. Dit zijn geen partij-organisaties. De vakverenigingen kan men de algemene organisatie noemen van de bij ons heersende arbeidersklasse. Zij zijn de school van het communisme. Zij zonderen uit hun midden de beste mensen voor het leidende werk in alle takken van beheer af. Zij verwezenlijken het verband tussen het vooraanstaande en het achterlijke deel van de arbeidersklasse. Zij verenigen de arbeidersmassa's met de voorhoede van de arbeidersklasse.

Dat zijn ten tweede, de *Sovjets*, met hun talrijke vertakkingen in het centrum en in de provincie, in de vorm van administratieve, economische, militaire, culturele en andere staatsorganisaties, benevens een reusachtige hoeveelheid van vrijwillige massa-verenigingen van de werkers, die deze organisaties omgeven en hen met de bevolking verbinden. De Sovjets zijn de massa-organisaties van alle werkers in de stad en op het platteland. Het zijn geen partijorganisaties. De Sovjets zijn de rechtstreekse uitdrukking van de dictatuur van het proletariaat. Alle maatregelen ter versterking van de dictatuur en de opbouw van het socialisme lopen over de Sovjets. Door middel van de Sovjets wordt de staatkundige leiding van de boeren door het proletariaat verwezenlijkt. De Sovjets verenigen de miljoenen massa's van de werkers met de voorhoede van het proletariaat.

Dat zijn ten derde, de *coöperaties* van allerlei aard, met al hun vertakkingen. Het is een massa-organisatie van de werkers, een partijloze organisatie, die hen in de eerste plaats als consumenten en, in de loop van de tijd, ook als producenten (landbouw-coöperaties) verenigt. Zij krijgt bijzondere betekenis na de bevestiging van de dictatuur van het proletariaat, in de periode van de algemene opbouw. De coöperatie vergemakkelijkt de verbinding van de voorhoede van het proletariaat met de massa's van de boeren en schept de mogelijkheid, deze in het vaarwater van de socialistische opbouw te betrekken.

Dat is ten vierde, het *jeugdverbond*. Dit is een massa-organisatie van de arbeiders- en boerenjeugd. Dit is geen partijorganisatie, zij sluit echter bij de partij aan. Het is haar taak, de partij bij de opvoeding van de jonge generatie in de geest van het socialisme te ondersteunen. Zij stelt de jonge reserves ter beschikking voor alle andere massa-organisaties van het proletariaat, in alle takken van beheer. Het jeugdverbond heeft, na de bevestiging van de dictatuur van het proletariaat, in de periode van de brede cultuur- en opvoedingsarbeid van het proletariaat, een bijzondere betekenis verkregen.

Dit is tenslotte de *partij* van het proletariaat, zijn voorhoede.

Haar kracht ligt hierin, dat zij al de beste elementen van het proletariaat, uit al zijn massa-organisaties in zich opneemt. Het is haar bestemming, de arbeid van alle massa-organisaties, zonder uitzondering, *samen te vatten* en haar werkzaamheid op één doel, op het doel van de bevrijding van het proletariaat, te *richten*. Hun samenvatting en hun richten op één doel zijn absoluut noodzakelijk, omdat anders de eenheid van de proletarische strijd, de leiding van de proletarische massa's in hun strijd om de macht, in hun strijd om de opbouw van het socialisme, niet mogelijk is. Maar slechts de voorhoede van het proletariaat, zijn partij is in staat, de arbeid van de massaorganisaties van het proletariaat samen te vatten en daaraan richting te geven. Slechts de partij van het proletariaat, slechts de partij van de communisten is

in staat, deze rol van fundamentele leider in het systeem van de dictatuur te vervullen.

Waarom?

"In de eerste plaats, omdat de partij het verzamelpunt is van de beste elementen van de arbeidersklasse, die rechtstreeks met de partijloze organisaties van het proletariaat zijn verbonden en hen zeer dikwijls leiden; in de tweede plaats, omdat de partij, als verzamelpunt van de beste elementen van de arbeidersklasse, de beste school is voor het opleiden van leiders van de arbeidersklasse, in staat, om door middel van alle organisatievormen van hun klasse leiding te geven; in de derde plaats, omdat de partij als de beste school van de leiders der arbeidersklasse, uit hoofde van haar ervaring en autoriteit, de enige organisatie is, in staat, om de leiding van de strijd van het proletariaat te centraliseren en om iedere soort van partijloze organisatie van de arbeidersklasse om te zetten in hulporganen en transmissieriemmen, die haar met de klasse verbinden (zie "Over de grondslagen van het Leninisme").

De partij is de fundamentele, leidende kracht in het systeem van de dictatuur van het proletariaat.

"De partij is de hoogste vorm van klassevereniging van het proletariaat" (Lenin).

Dus: de *vakverenigingen* als de massa-organisatie van het proletariaat, die de partij met de klasse, in de eerste plaats op het gebied van de productie verbindt; de *Sovjets* als de massaorganisatie der werkers, die de partij met deze laatsten, in de eerste plaats op het terrein van de staat verbindt; de *coöperatie* als de massa-organisatie, hoofdzakelijk van de boeren, die de partij met de boerenmassa's, in de eerste plaats economisch, op het gebied van het betrekken van de boeren bij de socialistische opbouw verbindt; het *jeugdverbond* als de massa-organisatie van de arbeiders- en boerenjeugd, die tot taak heeft de voorhoede van het proletariaat bij de socialistische opvoeding van de nieuwe generatie en het opleiden van de jeugdreserves te ondersteunen; en eindelijk de *partij*, als de voornaamste leidende kracht binnen het systeem van de dictatuur van het proletariaat, die tot taak heeft, al deze massa-organisaties te leiden - zó is in het algemeen het beeld van het "raderwerk" van de dictatuur, het beeld van het "systeem van de dictatuur van het proletariaat".

Zonder de partij als fundamentele, leidende kracht is een ook maar enigszins duurzame en hechte dictatuur van het proletariaat niet mogelijk.

Op deze wijze - om met de woorden van Lenin te spreken - krijgt men in het algemeen een formeel niet-communistisch, buigzaam en betrekkelijk omvangrijk, buitengewoon machtig, proletarisch apparaat, door middel waarvan de partij nauw met de *klasse* en met de *massa* is verbonden en door middel waarvan, onder de leiding van de partij, *de dictatuur van de klasse* wordt verwezenlijkt" (zie Deel

XXV, blz. 193, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme", Ned. uitg. blz. 28. I)

Dit betekent natuurlijk niet, dat de partij de vakverenigingen, de Sovjets en de andere massa-organisaties kan of moet vervangen. De partij verwezenlijkt de dictatuur van het proletariaat. Zij verwezenlijkt haar echter niet rechtstreeks, maar met behulp van de vakverenigingen, via de Sovjets en hun vertakkingen. Zonder deze "transmissies" zou een ook maar enigszins hechte dictatuur niet mogelijk zijn.

"Men kan" - zegt Lenin - "de dictatuur niet verwezenlijken, zonder enige "transmissies", die van de voorhoede naar de massa van de vooraanstaande klasse, en van deze naar de massa van de arbeidenden lopen ... " "De partij zuigt, om zo te zeggen, de voorhoede van het proletariaat in zich op en deze voorhoede verwezenlijkt de dictatuur van het proletariaat. Zonder een zodanig fundament als de vakverenigingen, is het niet mogelijk de dictatuur te verwezenlijken, is het niet mogelijk de staatsfuncties uit te oefenen. Zij moeten verwezenlijkt worden *via* een reeks bijzondere instellingen, eveneens van een nieuw type en wel via het Sovjet-apparaat" (zie Deel XXVI, blz; 64 en 65, "Over de vakverenigingen").

Als hoogste uitdrukking van de leidende rol van de partij, moet b.v. bij ons, in de Sovjetrepubliek, in het land van de dictatuur van het proletariaat, het feit worden beschouwd, dat geen enkele politieke of organisatorische kwestie door de Sovjet of andere massa-organisaties wordt beslist, zonder leidende instructies van de partij. *In deze zin* zouden wij kunnen zeggen, dat de dictatuur van het proletariaat *in het wezen van de zaak* de dictatuur is van zijn voorhoede, de "dictatuur" van zijn partij als de fundamentele, leidende kracht van het proletariaat. Ziehier, wat Lenin hierover op het IIde Congres van de Komintern zeide:

"Tanner zegt, dat hij vóór de dictatuur van het proletariaat is, maar hij stelt zich de dictatuur van het proletariaat niet helemaal zó voor, als wij ons haar voorstellen. Hij zegt, dat wij onder de dictatuur van het proletariaat *in het wezen van de zaak*, de dictatuur van zijn georganiseerde en bewuste minderheid verstaan. En werkelijk, in het tijdperk van het kapitalisme, wanneer de arbeidersmassa's aan een ononderbroken uitbuiting worden onderworpen en niet in staat zijn, hun bekwaamheden te ontwikkelen, is het meest karakteristieke voor de politieke arbeiderspartijen juist het feit, dat zij slechts een minderheid van hun klasse kunnen omvatten. Een politieke partij kan slechts de minderheid van de klasse verenigen, zoals ook de werkelijk klassebewuste arbeiders in iedere kapitalistische maatschappij, slechts de minderheid van alle arbeiders uitmaken. Daarom zijn wij genoodzaakt te erkennen, dat alleen deze klassebewuste minderheid de brede arbeidersmassa's leiden en achter zich aanvoeren kan. En als kameraad Tanner beweert, dat hij een tegenstander van de partij is, maar tegelijkertijd er voor is, dat een minderheid van de best georganiseerde en meest revolutionaire arbeiders het

gehele proletariaat de weg wijst, dan zeg ik, dat er in werkelijkheid geen verschil tussen ons bestaat" (zie Deel XXV, blz. 347, "IIde Congres van de Communistische Internationale"; "Over de rol van de Communistische partij").

Betekent dit echter, dat men tussen de dictatuur van het proletariaat en de leidende rol van de partij ("de dictatuur" van de partij) een *teken van gelijkheid* kan zetten, dat men de eerste met de tweede kan *identificeren*, dat men de eerste door de tweede kan vervangen? Natuurlijk betekent het dat niet. Natuurlijk kan men dat niet doen. Ziehier wat BV. pg Morin zegt: „*De dictatuur van het proletariaat is de dictatuur van onze partij*” (zie "De leer van Lenin over de partij", blz. 95).

Deze stelling identificeert, zoals ge ziet, de "dictatuur van de partij" met de dictatuur van het proletariaat. Kan men deze gelijkstelling als juist beschouwen zonder het terrein van het Leninisme te verlaten? Neen, dat kan men niet doen. En ziehier, waarom niet.

Ten eerste. In het bovenaangehaalde citaat uit de rede van Lenin op het IIde Congres van de Komintern, identificeert Lenin de leidende rol van onze partij volstrekt niet met de dictatuur van het proletariaat. Hij zegt alleen, dat "slechts de klassenbewuste minderheid (d.w.z. de partij *J. St.*) de brede arbeidersmassa's leiden en achter zich kan aanvoeren", dat wij *juist in deze zin* "onder de dictatuur van het proletariaat, *in het wezen van de zaak* de dictatuur van zijn georganiseerde en klassenbewuste minderheid verstaan". Wanneer wij zeggen "*in het wezen van de zaak*" betekent dit nog niet "volkomen". Wij zeggen dikwijls, dat het nationale vraagstuk in het wezen van de zaak een boerenvraagstuk is. Dat is volkomen juist. Maar dit betekent nog niet, dat het nationale vraagstuk geheel met het boerenvraagstuk samenvalt, dat het boerenvraagstuk, wat zijn omvang betreft, gelijkgesteld kan worden aan het nationale vraagstuk, dat het boerenvraagstuk met het nationale vraagstuk identiek is. Het is niet nodig, te bewijzen, dat het nationale vraagstuk breder en rijker van omvang is dan het boerenvraagstuk. Hetzelfde moet, in analogie daarmee, gezegd worden van de leidende rol van de partij en van de dictatuur van het proletariaat. Indien de partij de dictatuur van het proletariaat uitvoert en in deze zin de dictatuur van het proletariaat, *in het wezen van de zaak*, de "dictatuur van de partij" is, dan wil dit nog niet zeggen, "dat de dictatuur van de partij" (de leidende rol) *identiek* is met de dictatuur van het proletariaat, dat de eerste aan de tweede, wat zijn omvang betreft, *gelijk* is. Hier is onnodig, te bewijzen, dat de dictatuur van het proletariaat, wat haar omvang betreft, breder en rijker is dan de leidende rol van de partij. De partij voert de dictatuur van het proletariaat uit, maar het is juist de dictatuur van het *proletariaat*, die zij uitvoert en geen willekeurige andere. Wie de leidende rol van de partij met de dictatuur van het proletariaat identificeert, die vervangt de dictatuur van het proletariaat door de "dictatuur" van de partij.

Ten tweede. Geen enkel belangrijk besluit van de massa-organisaties van het proletariaat komt zonder leidende aanwijzingen van de kant der partij tot stand. Dat is volkomen juist. Maar betekent dit, dat de dictatuur van het proletariaat zich zonder meer tot de leidende aanwijzingen van de partij *beperkt*? Betekent dit, dat de leidende aanwijzingen van de partij uit dien hoofde aan de dictatuur van het proletariaat kunnen worden gelijkgesteld? Natuurlijk niet. De dictatuur van het proletariaat bestaat uit de leidende aanwijzingen van de partij, plus het uitvoeren van deze aanwijzingen door de massa-organisaties van het proletariaat, plus het in de werkelijkheid omzetten daarvan door de bevolking. Hier hebben wij, zoals gij ziet, met een gehele reeks van overgangen en tussenstadia te doen, die een lang niet onbeduidende factor van de dictatuur van het proletariaat vormen. Tussen de leidende aanwijzingen van de partij en de verwezenlijking daarvan liggen dus de wil en de handelingen van de geluidwerende, de wil en de handelingen van de klasse, haar bereidheid (of onwil) dusdanige aanwijzingen te ondersteunen, haar vermogen (of onvermogen) deze aanwijzingen uit te voeren, haar vermogen (of onvermogen) ze juist zó uit te voeren, als de omstandigheden het vereisen. Het is nauwelijks nodig, te bewijzen, dat de partij, die de leiding op zich heeft genomen, met de wil, met de toestand en met de graad van bewustheid der door haar geleiden rekening moet houden, dat zij de wil, de toestand en de graad van bewustheid van haar klasse niet buiten beschouwing kan laten. Wie daarom de leidende rol van de partij identificeert met de dictatuur van het proletariaat, die vervangt de wil en de handelingen van de klasse door de aanwijzingen van de partij.

Ten derde. "De dictatuur van het proletariaat" - zegt Lenin - "is de klassenstrijd van het proletariaat, dat overwonnen en de politieke macht gegrepen heeft" (zie Deel XXIV, blz. 311, Voorwoord tot de redevoering "Over volksbedriegende leuzen").

Waarin kan zich deze *klassenstrijd* uitdrukken? Hij kan zich uitdrukken in een reeks van gewapende acties van het proletariaat tegen de acties van de ten val gebrachte bourgeoisie of tegen de interventie van de buitenlandse bourgeoisie. Hij kan zich uitdrukken in de burgeroorlog, wanneer de macht van het proletariaat zich nog niet heeft bevestigd. Hij kan zich uitdrukken in een brede organisatorische en opbouwende arbeid van het proletariaat en het betrekken van de brede massa's in dit werk, nadat de macht zich reeds heeft bevestigd. In al deze gevallen is de handelende persoon het proletariaat als *klasse*. Het is nog nooit voorgekomen, dat de partij de partij alleen, al deze acties uitsluitend met haar eigen krachten, zonder ondersteuning van de klasse, tot stand heeft gebracht. Gewoonlijk leidt zij slechts deze acties en wel in zoverre zij de ondersteuning van de klasse geniet. Want de partij is immers niet identiek met de klasse; zij kan haar niet vervangen. Trots haar belangrijkheid, haar leidende rol, blijft de partij toch slechts *een deel* van de klasse. Wie daarom de leidende rol van de partij met de dictatuur van het proletariaat identificeert, die verwart de klasse met de partij.

Ten vierde. De partij verwezenlijkt de dictatuur van het proletariaat. "De partij is de rechtstreeks regerende voorhoede van het proletariaat, is de leidster" (Lenin). In deze zin *neemt* de partij de macht, *regeert* de partij het land. Maar dit betekent nog niet, dat de partij de dictatuur van het proletariaat, buiten de staatsmacht om, zonder de staatsmacht, verwezenlijkt, dat de partij het land buiten de Sovjets om en niet via de Sovjets regeert. Dit betekent nog niet, dat men de partij met de Sovjets, met de staatsmacht kan identificeren. De partij vormt de kern van de macht. Maar ze is de staatsmacht niet en men kan haar niet met de staatsmacht identificeren.

"Als regerende partij - zegt Lenin - konden wij niet anders, dan de bovenste lagen van de Sovjets met de bovenste lagen van de partij versmelten en zij zijn bij ons versmolten en zullen het blijven" (zie Deel XXVI, blz. 208, "Xde Congres van de R.K.P. (b)"; hoofdstuk 2).

Dat is volkomen juist. Maar hiermee wil Lenin volstrekt niet zeggen. dat onze Sovjet-instellingen als geheel, b.v. ons leger, ons transportwezen, onze economische instellingen enz., instellingen van onze partij zijn, dat de partij de Sovjets en haar vertakkingen kan vervangen, dat de partij met de staatsmacht kan worden gelijkgesteld. Lenin heeft. herhaaldelijk gezegd. dat "het Sovjet-systeem de dictatuur van het proletariaat is" en "dat de Sovjet-macht de dictatuur van het proletariaat is" (zie Deel XXIV; blz. 15, "Iste Congres van de Communistische Internationale"), maar hij heeft nooit gezegd, dat de partij de staatsmacht is, dat de Sovjets en de partij één en dezelfde zijn. De partij, die enige honderdduizenden leden telt, leidt de Sovjets en hun vertakkingen in het centrum en op het land, die enige miljoenen mensen, partijgenoten en partijlozen omvatten, maar zij kan en mag hen niet vervangen. Daarom zegt Lenin, dat de "dictatuur door het in de Sovjets georganiseerde proletariaat wordt verwezenlijkt, dat door de communistische partij der bolsjewiki wordt geleid", dat "al het werk van de partij *over* de Sovjets loopt, die de arbeidende massa's, zonder onderscheid van beroep, verenigen" (zie Deel XXV, blz. 192-193, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme" (Ned. uitg. blz. 27-29), dat "men de dictatuur *via* de staatsmacht, die rechtstreeks op geweld steunt, moet verwezenlijken" (zie Deel XXVI, blz. 64. "Over de vakverenigingen"). Wie dus de leidende rol van de partij met de dictatuur van het proletariaat identificeert, die verwisselt de Sovjets, de staatsmacht met de partij.

Ten vijfde. Het begrip, dictatuur van het proletariaat, is een staatkundig begrip. De dictatuur van het proletariaat sluit, noodzakelijkerwijze, het begrip geweld in. Zonder geweld kan geen dictatuur bestaan, als men de dictatuur opvat in de letterlijke betekenis van het woord. Lenin definieert de dictatuur van het proletariaat als "de macht die rechtstreeks op geweld steunt" (zie Deel XIX, blz. 315, "Over de leuze der "ontwapening"). Wanneer men dus over de dictatuur van de partij, *met betrekking tot de klasse van het proletariaat* spreekt, en deze dictatuur met de dictatuur van het proletariaat identificeert, dat betekent dit, dat men zegt, dat de

partij tegenover haar klasse, niet slechts leidster, niet slechts aanvoester en leraar moet zijn, maar ook een soort van staatsmacht, die met betrekking tot het proletariaat geweld toepast. Wie daarom "de dictatuur van de partij", met de dictatuur van het proletariaat identificeert, die gaat stilzwijgend er van uit, dat men de autoriteit van de partij op geweld kan opbouwen, hetgeen absurd en met het Leninisme volkomen onverenigbaar is. De autoriteit van de partij handhaaft zich door het vertrouwen van de arbeidersklasse. Het vertrouwen van de arbeidersklasse wordt echter niet door geweld verworven, door geweld wordt het slechts gedood, - maar door de juiste theorie van de partij, door een juiste politiek van de partij, door de toewijding van de partij voor de arbeidersklasse, door de verbondenheid met de massa's van de arbeidersklasse, doordat zij bereid en in staat is, de massa's van de juistheid van haar leuzen te overtuigen.

Wat volgt uit dit alles?

Hieruit volgt, dat:

- 1) Lenin het woord *dictatuur* van de partij niet in de letterlijke betekenis van het woord ("de macht, die op geweld steunt") aanwendt, maar in overdrachtelijke zin, in de zin van leiding;
- 2) Wie de leiding van de partij met de dictatuur van het proletariaat identificeert, Lenin verdraait, doordat hij ten onrechte de partij de functies van het geweld, met betrekking tot de arbeidersklasse als geheel, opdringt;
- 3) Wie de partij de haar niet toekomende functie van het geweld met betrekking tot de arbeidersklasse opdringt, de elementaire eisen van de juiste onderlinge verhoudingen tussen de voorhoede en de klasse, tussen de partij en het proletariaat schendt.

Wij zijn dus dicht bij het vraagstuk van de onderlinge verhoudingen tussen de partij en de klasse, tussen de partijgenoten en de partijlozen binnen de arbeidersklasse gekomen.

Lenin definieert deze onderlinge verhoudingen, als *wederzijds vertrouwen* tussen de voorhoede van de arbeidersklasse en de arbeidersmassa" (zie Deel XXVI, blz. 235, "Het Xde Congres van de R.K.P. (b)"; hoofdstuk 4).

Wat betekent dit?

Dit betekent ten eerste, dat de partij voor de stem van de massa een scherp gehoor moet hebben, dat zij nauwkeurig aandacht moet schenken aan het revolutionaire instinct van de massa's, dat zij de praktijk van de strijd der massa's moet bestuderen,

terwijl zij daaraan de juistheid van haar politiek toetst, dat zij, bijgevolg, niet slechts de massa's moet onderrichten, maar ook van hen leren.

Dit betekent ten tweede, dat de partij dag in dag uit zich het vertrouwen van de proletarische massa's moet veroveren, dat zij, door haar politiek en haar arbeid, de ondersteuning van de massa's moet verdienen, dat zij niet moet commanderen, maar vóór alles overtuigen, door de massa's op grond van hun eigen ervaringen, de juistheid van de politiek der partij bij te brengen, dat zij bijgevolg leidster, aanvoester, lerares van haar klasse moet zijn.

Het overtreden van deze voorwaarden betekent het schenden van de juiste onderlinge verhoudingen tussen de voorhoede en de klasse, het ondermijnen van het "wederzijdse vertrouwen", het verval, zowel van de klasse-, als van de partijdiscipline.

"Ongetwijfeld" - zegt Lenin - "ziet nu reeds bijna iedereen, dat de bolsjewiki geen 2 ½ maand, om van 2 ½ jaar maar te zwijgen, aan de macht hadden kunnen blijven, zonder de meest gestrengde, in waarheid ijzeren discipline in onze partij, *zonder de volledige en onbeperkte ondersteuning door de gehele massa van de arbeidersklasse*¹⁾, d.w.z. door alles, wat in deze klasse denkt, wat eerlijk en opofferend gezind is, invloedrijk en in staat is, om de achterlijke bevolkingslagen te leiden en met zich mee te slepen" (zie Deel XXV, blz. 173, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme", Ned. uitg. blz. 5).

"De dictatuur van het proletariaat" - zegt Lenin verder - "is een hardnekkige al of niet bloedige, een gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, scholende en besturende strijd tegen de krachten en de tradities van de oude maatschappij. De macht der gewoonte van miljoenen en tientallen van miljoenen - dat is een vreselijke macht. Zonder een ijzeren, in de strijd gestaalde partij, *zonder een partij, die het vertrouwen geniet van al, wat in de betrokken klasse eerlijk is*, zonder een partij, die de stemming van de massa's weet waar te nemen en te beïnvloeden, is het onmogelijk, zulk een strijd met succes te voeren" (zie Deel XXV, blz. 191, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme", Ned. uitg. blz. 25).

Hoe wordt echter dit vertrouwen en deze ondersteuning van de klasse door de partij verworven? Hoe wordt de, voor de dictatuur van het proletariaat noodzakelijke, ijzeren discipline gevormd en op welke bodem groeit zij op?

Daarover zegt Lenin het volgende;

"Waardoor wordt de discipline van de revolutionaire partij van het proletariaat in stand gehouden? Waardoor wordt zij gecontroleerd? Waardoor versterkt? Ten eerste door het klassebewustzijn van de proletarische voorhoede en haar toewijding aan de revolutie, door haar doorzettingsvermogen, haar zelfopoffering, haar heldhaftigheid.

Ten tweede, doordat zij het verstaat, zich *met de breedst mogelijke massa's van de werkers* ¹⁾, in de eerste plaats met de proletarische, *maar ook met de niet-proletarische werkende massa's* te verbinden, daarmee in aanraking te komen en zo men wil - tot op zekere hoogte met hen *samen te smelten*. Ten derde, door de juistheid van de politieke leiding, die door de voorhoede wordt gegeven, door de juistheid van haar politieke strategie en taktiek, onder de voorwaarde, dat zo breed mogelijke massa's zich door *eigen ervaring* van de juistheid daarvan overtuigen. Zonder deze voorwaarden is het onmogelijk in een revolutionaire partij, die werkelijk in staat is, de partij van de vooruitstrevende klasse te zijn, de bourgeoisie ten val te brengen en de gehele gemeenschap om te vormen, discipline te scheppen. Zonder deze voorwaarden wordt de poging om discipline te scheppen, onvermijdelijk tot een fictie, een frase, een klucht. Maar deze voorwaarden kunnen anderzijds niet ineens ontstaan. Zij worden slechts door langdurige arbeid, door harde ervaring tot stand gebracht, hun ontwikkeling wordt slechts door een juiste revolutionaire theorie vergemakkelijkt, die op haar beurt geen dogma is, maar slechts definitief haar vorm krijgt, in nauwe samenhang met de praktijk van een werkelijk revolutionaire massa-beweging" (zie Deel XXV, blz. 174, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme" Ned. uitg. blz. 6).

En verder:

"Er wordt voor het succes van de overwinning op het kapitalisme, een juiste, onderlinge verhouding vereist tussen de leidende communistische partij, de revolutionaire klasse, het proletariaat - en de massa, d.w.z. alle werkers en uitgebuiten tezamen. Slechts de communistische partij, indien zij werkelijk de voorhoede van de revolutionaire klasse is, indien zij al de beste vertegenwoordigers daarvan omvat, indien zij bestaat uit volkomen bewuste, de zaak toegewijde communisten, geschoold en gestaald door de ervaring van een hardnekkige, revolutionaire strijd, indien deze partij zich onverbreekelijk weet te verbinden met het gehele leven van haar klasse en door haar, met de gehele massa van de uitgebuiten en deze klasse en deze massa *volledig vertrouwen* weet in te boezemen - slechts dan is deze partij in staat het proletariaat in de meest meedogenloze, vastberaden, laatste strijd tegen alle machten van het kapitalisme te leiden. Anderzijds is het proletariaat alleen onder de leiding van zulk een partij in staat, om de gehele kracht van zijn revolutionaire druk te ontplooien, om de niet te vermijden apathie en ten dele ook de tegenstand van een kleine minderheid van de, door het kapitalisme gecorrumpeerde arbeidersaristocratie, van de oude vakverenigings- en coöperatieleiders enz. te overwinnen - zijn gehele kracht te ontplooien, die, uit hoofde van de economische structuur van de kapitalistische maatschappij zelf, onvergelijkelijk groter is dan zijn aandeel in de bevolking" (zie Deel XXV, blz. 315, "Stellingen over de hoofdtaken van het IIde Congres der Komintern").

Uit deze citaten volgt, dat:

1) de autoriteit van de partij en de ijzeren discipline in de arbeidersklasse, die voor de dictatuur van het proletariaat noodzakelijk zijn, niet op de vrees voor, of op de "onbeperkte" rechten van de partij worden opgebouwd, maar op het vertrouwen van de arbeidersklasse in de partij, op de ondersteuning van de partij van de kant der arbeidersklasse;

2) het vertrouwen van de arbeidersklasse in de partij, niet ineens en niet door middel van geweld met betrekking tot de arbeidersklasse wordt verworven, maar door de langdurige arbeid van de partij onder de massa's, door de juiste politiek van de partij, door het vermogen van de partij, om de massa's van de juistheid van haar politiek, op grond van de eigen ervaring van de massa's, te overtuigen, door het vermogen van de partij, om zich de steun van de arbeidersklasse te verzekeren en de massa's van de arbeidersklasse achter zich aan te voeren;

3) zonder een juiste politiek van de partij, versterkt door de ervaring van de strijd van de massa's en zonder het vertrouwen van de arbeidersklasse er geen werkelijke leiding van de partij bestaat en ook niet kan bestaan;

4) de partij en haar leiding, in zoverre zij het vertrouwen van de klasse genieten en in zoverre deze leiding een werkelijke leiding is, niet tegenover de dictatuur van het proletariaat kan worden gesteld, want zonder de leiding door de partij ("dictatuur" van de partij), die het vertrouwen van de arbeidersklasse geniet, is een ook maar enigszins hechte dictatuur van het proletariaat niet mogelijk.

Zonder deze voorwaarden zijn de autoriteit van de partij en haar ijzeren discipline óf een holle frase, óf een pralerij en een avontuur.

Men mag de dictatuur van het proletariaat en de leiding ("dictatuur") van de partij niet tegenover elkaar stellen. Men mag dit niet, omdat de leiding van de partij de hoofdzaak van dictatuur van het proletariaat is, als men een ook maar enigszins hechte en volledige dictatuur op het oog heeft en niet een dictatuur als b.v. die van de Parijse Commune is geweest, die geen volledige en geen hechte dictatuur vormde. Men mag het niet, omdat de dictatuur van het proletariaat en de leiding van de partij, om zo te zeggen, in dezelfde lijn van werken liggen, in dezelfde richting werkzaam zijn.

"Reeds de wijze waarop de kwestie is gesteld" - zegt Lenin - "dictatuur van de partij, of dictatuur van de klasse? - dictatuur (van de partij) van de leiders of dictatuur (van de partij) van de massa's, is een bewijs van de meest ongelooflijke en hopeloze warhoofderij ... Het is algemeen bekend, dat de massa's in klassen zijn verdeeld ... dat de klassen gewoonlijk en in de meeste gevallen, althans in de moderne, beschaafde landen, door politieke partijen worden geleid - dat de politieke partijen in de regel worden geleid door min of meer vaste groepen van personen - leiders genaamd, die het meeste gezag en de meeste ervaring bezitten en op de posten met

de meeste verantwoordelijkheid worden gekozen ... Zo ver te gaan ... om uit dien hoofde naar het tegenover elkaar stellen *in het algemeen* van de dictatuur van de massa's en die van de leiders door te slaan - dat is belachelijke onzin en dom gezwets" (zie Deel XXV, blz. 188-189, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme." Ned. uitg. blz. 22-23).

Dat is volkomen juist. Deze juiste stelling gaat evenwel van de veronderstelling uit, dat er juiste wederzijdse verhoudingen tussen de voorhoede en de arbeidersmassa's, tussen de partij en de klasse aanwezig zijn. Zij gaat van de veronderstelling uit, dat de wederzijdse verhoudingen tussen de voorhoede en de klasse om zo te zeggen normaal, binnen het raam van het "wederzijdse vertrouwen" blijven.

Maar hoe nu te doen, indien de juiste, wederzijdse verhouding tussen de voorhoede en de klasse, indien de verhouding van "wederzijds vertrouwen" tussen de partij en de klasse is verstoord? Hoe, indien de partij op één of andere wijze zelf begint, zich tegenover de klasse te stellen, doordat zij de grondslagen voor de juiste, wederzijdse verhoudingen met de klasse, de grondslagen voor het "wederzijds vertrouwen" verstoort? Zijn zulke gevallen eigenlijk wel mogelijk? Ja, zij zijn mogelijk,

en wel:

- 1) *indien* de partij haar autoriteit onder de massa's niet op haar eigen arbeid en op het vertrouwen van de massa's opbouwt, maar op haar "onbeperkte" rechten;
- 2) *indien* de politiek van de partij klaarblijkelijk onjuist is en zij haar fouten niet wil inzien en verbeteren;
- 3) *indien* haar politiek in het algemeen juist is, maar de massa's nog niet rijp zijn zich die eigen te maken en de partij niet wil of niet kan afwachten, om de massa's de gelegenheid te geven, zich op grond van hun eigen ervaring, van de juistheid van de politiek der partij te overtuigen.

De geschiedenis van onze partij brengt een gehele reeks van deze gevallen. De verschillende groeperingen en fracties in onze partij vielen of stoven daarom uiteen, omdat zij één van deze drie voorwaarden en soms al deze voorwaarden tezamen overtraden.

Maar hieruit volgt, dat het tegenover elkaar stellen van de dictatuur van het proletariaat en de "dictatuur" (leiding) van de partij, alleen in dat geval onjuist moet worden geacht:

1. *als* men onder de dictatuur van de partij ten opzichte van de arbeidersklasse niet de dictatuur in de eigenlijke zin van het woord ("de macht, die op het geweld steunt"), maar de leidende rol van de partij verstaat, die het toepassen van geweld

tegen de klasse in haar geheel, tegen haar meerderheid, zoals ook Lenin het bedoelt, uitsluit;

2. *als* de partij de eigenschappen bezit, om een werkelijke leidster van de klasse te zijn, d.w.z. als de politiek van de partij juist is en met de belangen van de klasse overeenstemt;

3. *als* de klasse, de meerderheid van de klasse, deze politiek accepteert, zich deze eigen maakt, zich, dank zij het werk van de partij, van de juistheid van deze politiek overtuigt, de partij vertrouwt en haar ondersteunt.

Het overtreden van deze voorwaarden verwekt onvermijdelijk een conflict tussen de partij en de klasse, een, splitsing tussen hen beiden, stelt hen tegenover elkaar.

Kan men de klasse met geweld de partij als leidster opdringen? Neen, dat kan men niet. In elk geval kan *zulk* een leiding niet van enigszins duurzame aard zijn. Als de partij de partij van het proletariaat wil blijven, dan moet zij weten, dat zij in de eerste plaats en hoofdzakelijk de *leidster*, de *aanvoester* en de *lerares* van de arbeidersklasse is. Wij mogen de woorden van Lenin niet vergeten, die hij, naar aanleiding hiervan in de brochure "Staat en Revolutie" gezegd heeft:

"Door de arbeiderspartij op te voeden, voedt het Marxisme een voorhoede van het proletariaat op, die in staat is, om de macht te grijpen en het gehele volk naar het socialisme te voeren, de nieuwe orde te leiden en te organiseren, de *lerares*, *leidster* en *aanvoester* van alle werkers en uitgebuiten te zijn bij de vorming van hun eigen maatschappelijk leven, zonder de bourgeoisie en tegen de bourgeoisie" (zie Deel XXI, blz. 386, "Staat en Revolutie" Ned. uitg. blz. 25).

Kunnen wij de partij als de werkelijke leidster van de klasse beschouwen, als haar politiek onjuist is en in botsing komt met de belangen van de klasse?

Natuurlijk niet.

In zulke gevallen moet de partij, indien zij de leidster wil blijven, haar politiek herzien, moet zij haar politiek verbeteren, haar fouten erkennen en verbeteren. Men zou voor de bevestiging van deze stelling, bijvoorbeeld naar zulk een feit uit de geschiedenis van onze partij kunnen verwijzen, als de periode van de afschaffing van de requisities, toen de arbeiders- en boerenmassa's klaarblijkelijk met onze politiek ontevreden bleken te zijn en de partij open en eerlijk tot de herziening van deze politiek overging, Ziehier, wat Lenin toentertijd op het Xde Congres over het vraagstuk van het afschaffen van de requisities en het invoeren van de nieuwe economische politiek zeide: "Wij moeten niets trachten te verbergen, maar moeten openhartig toegeven, dat de boeren niet tevreden zijn met de vorm van de verhoudingen, zoals die bij ons, ten opzichte van hen, zijn geworden en dat zij deze

vorm van verhoudingen niet willen en niet lang meer zullen verdragen. Dat is onbetwistbaar. Deze wil heeft zich beslist uitgedrukt. Dat is de wil van de grote massa's der werkende bevolking. Wij moeten hiermee rekening houden en wij zijn voldoende nuchtere politici, om ronduit te zeggen: *laten wij onze politiek, ten opzichte van de boeren, herzien*" (zie Deel XXVI, blz. 238, "Het Xde Congres van de R.K.P. (b), Redevoering over de belasting in natura").

Kan men aannemen, dat de partij het initiatief en de leiding bij de organisatie van de beslissende acties der massa's reeds op die grondslag op zich moet nemen, omdat haar politiek in het algemeen juist is, *indien* deze politiek nog niet het vertrouwen en de ondersteuning van de kant der klasse geniet, uit hoofde van, laten wij zeggen, haar politieke achterlijkheid, indien de partij er nog niet in geslaagd is, de klasse van de juistheid van haar politiek te overtuigen, omdat, laten wij zeggen, de omstandigheden nog niet rijp waren? Neen, dat kan niet. In dergelijke gevallen moet de partij, indien zij werkelijk de leidster wil zijn, kunnen afwachten en moet zij de massa's van de juistheid van haar politiek overtuigen en hun helpen, op grond van hun eigen ervaring, zich van de juistheid van deze politiek te overtuigen.

"Wanneer de revolutionaire partij" - zegt Lenin - "in de vooraanstaande delen van de revolutionaire klassen en in het land niet de meerderheid bezit, dan kan er van een opstand geen sprake zijn" (zie Deel XXI, bl. 282, "Zullen de bolsjewiki de staatsmacht behouden?"; Voorwoord).

"Zonder wijziging der opvattingen van de meerderheid der arbeidersklasse, is de revolutie onmogelijk, maar deze wijziging wordt door de politieke ervaring van de massa's tot stand gebracht" (zie Deel XXV, blz. 221, "De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme": Ned. uitg. blz. 62).

"Geestelijk is de proletarische voorhoede veroverd. Dat is de hoofdzaak. Zonder dat kan men niet eens de eerste schrede naar de overwinning doen. Maar van hier naar de overwinning is het nog tamelijk ver. Met de voorhoede alleen kan men niet overwinnen. De voorhoede alleen in de beslissende slag te werpen, zolang de gehele klasse, zolang de brede massa's de voorhoede niet direct ondersteunen of tegenover haar althans een welwillende neutraliteit en een besliste ongeschiktheid, om haar vijand te steunen, aan de dag hebben gelegd - dat zou niet alleen een domheid, maar ook een misdaad zijn. Om evenwel de geheel klasse, de brede, door het kapitaal onderdrukte massa's van de werkers en de onderdrukten ook werkelijk zulk een standpunt te doen innemen, daartoe is propaganda en agitatie alleen onvoldoende. Daartoe hebben deze massa's eigen politieke ervaring nodig" (zie terzelfder plaatse blz. 229, Ned. uitg. blz. 70).

Het is bekend, dat onze partij op deze wijze in de periode vanaf de April-stellingen van Lenin tot aan de Octoberopstand in 1917 heeft gehandeld. En juist, omdat zij handelde volgens deze aanwijzingen van Lenin, heeft zij bij de opstand overwonnen.

Dit zijn in hoofdzaak de voorwaarden voor de juiste wederzijdse verhouding tussen de voorhoede en de klasse.

Wat betekent *leiding geven*, als de politiek van de partij juist is en de juiste verhouding tussen de voorhoede en de klasse niet wordt verstoord?

Leiding geven onder zulke omstandigheden - dat betekent, in staat zijn, om de massa's van de juistheid van de politiek der partij te overtuigen, zulke leuzen op de voorgrond te stellen en in praktijk te brengen, die de massa's nader tot het standpunt van de partij brengen en hun, op grond van hun eigen ervaring, het begrijpen van de juistheid van de politiek der partij vergemakkelijken; dat betekent, de massa's geestelijk tot het peil van de partij op te heffen en op deze wijze zich van de ondersteuning van de massa's, van hun bereidheid tot de beslissende strijd, te verzekeren.

Derhalve is de methode van overtuiging, de voornaamste methode van de leiding der klasse door de partij.

"Indien wij" - zegt Lenin - "thans in Rusland, na 2 ½ jaar van voorbeeldeloze overwinningen op de bourgeoisie van Rusland en van de Entente, de toelating tot het lidmaatschap van de vakverenigingen afhankelijk zouden stellen van "de erkenning van de dictatuur", dan zouden wij een domheid begaan, onze invloed op de massa's afbreuk doen en de mensjewiki helpen. Want de gehele taak van de communisten is hierin gelegen, dat zij de achterlijken *overtuigen, onder hen* werken, maar niet, dat zij zich door uitgedachte kinderachtige "linkse" leuzen van hen afzonderen" (terzelfde plaatse blz. 199, Ned. uitg. blz. 34).

Dat betekent natuurlijk niet, dat de partij alle arbeiders, tot de laatste man, moet overtuigen en dan eerst tot handelen kan overgaan, dan eerst de actie beginnen. In geen geval. Dat betekent slechts, dat vóórdat de partij tot beslissende politieke acties overgaat, zij zich langs de weg van langdurige revolutionaire arbeid van de ondersteuning van de meerderheid der arbeidersmassa's, tenminste van de welwillende neutraliteit van de meerderheid der klasse, moet verzekeren. In het tegenovergestelde geval zou de stelling van Lenin, dat het winnen van de meerderheid der arbeidersklasse voor de partij, de noodzakelijke voorwaarde voor een zegevierende revolutie is, generlei betekenis hebben.

Maar wat te doen met de minderheid, wanneer zij weigert, wanneer zij er niet in toestemt, zich vrijwillig aan de wil van de meerderheid te onderwerpen? Kan en moet de partij, die het vertrouwen van de meerderheid geniet, de minderheid tot onderwerping aan de wil van de meerderheid dwingen? Ja, dit kan en moet zij doen. De leiding wordt verzekerd door de methode van overtuiging der massa's, als de voornaamste methode van de inwerking van de partij op de massa. Maar dit sluit de dwang niet uit, doch vooronderstelt deze, wanneer deze dwang op het vertrouwen en

op de ondersteuning van de partij door de meerderheid van de arbeidersklasse berust, wanneer hij op de minderheid wordt toegepast, nadat men er in geslaagd is, de meerderheid te overtuigen. Men herinnere zich de discussies in onze partij naar aanleiding hiervan, die in de periode van de vakverenigingsdiscussies plaats vonden. Waarin lag toen de fout van de oppositie, de fout van het Centraal Comité van de Transportarbeidersbond? Soms in het feit, dat de oppositie toentertijd de toepassing van dwang voor mogelijk hield? Neen, niet hierin! De fout van de oppositie lag toen in het feit, dat zij, terwijl zij niet in staat was, de meerderheid van de juistheid van haar standpunt te overtuigen, nadat zij het vertrouwen van de meerderheid had verloren, desniettemin dwang begon uit te oefenen en het "doorelkaarschudden" van de mensen eiste, die het vertrouwen van de meerderheid genoten.

Ziehier, wat Lenin toen op het Xde Partijcongres in zijn rede over de vakverenigingen zeide:

"Teneinde de wederzijdse verhouding te regelen en het wederzijdse vertrouwen tussen de voorhoede van de arbeidersklasse en de arbeidersmassa's tot stand te brengen, ware het, indien het Centraal Comité van de transportarbeiders een fout had gemaakt, nodig geweest, deze te verbeteren. Wanneer men echter deze fout begint te verdedigen, dan wordt dit een bron van politiek gevaar. Wanneer wij, op grond van de stemmingen, die Koetoesow hier tot uiting brengt, niet alles zouden doen in de zin van de democratie, wat mogelijk is, dan zouden wij tot een politiek bankroet komen. *Wij moeten in de eerste plaats overtuigen en daarna dwang aanwenden. Wij moeten tot iedere prijs eerst overtuigen en daarna pas dwang aanwenden*¹⁾. ,Wij zijn niet in staat geweest de brede massa's te overtuigen en stoorden de juiste verhouding tussen de voorhoede en de massa's (zie Deel XXVI, blz. 235, "Het Xde Congres van de R.C.P. (b)" - "Redevoering over de vakverenigingen") .

Hetzelfde zegt Lenin in zijn brochure "Over de vakverenigingen":

"Wij hebben dan juist en met succes dwang aangewend, als wij deze dwang eerst een basis van overtuiging hadden weten te geven" (l.c. blz. 74, "Over de vakverenigingen").

Dat is ook volkomen juist. Want zonder deze voorwaarde is in het geheel geen leiding mogelijk. Want alleen op zulk een wijze kan eenheid van handelen in de partij worden verzekerd, wanneer het gaat om de partij, eenheid van optreden van de klasse, wanneer het gaat om de klasse als geheel. Zonder deze voorwaarde ontstaat er splitsing, verval, ontbinding in de rijen van de arbeidersklasse.

Dat zijn in het algemeen de grondslagen voor de juiste leiding van de partij.

Ieder ander begrip van de leiding is syndicalisme, anarchisme, bureaucratisme en wat men verder wil - maar geen bolsjewisme, geen Leninisme.

De dictatuur van het proletariaat kan men niet tegenover de leiding ("dictatuur") van de partij stellen, wanneer de juiste wederzijdse verhoudingen tussen de partij en de arbeidersklasse, tussen de voorhoede en de arbeidersmassa's aanwezig zijn. Maar hieruit volgt des te meer, dat men de partij niet met de arbeidersklasse, de leiding ("dictatuur") van de partij niet met de dictatuur van de arbeidersklasse kan vereenzelvigen. *Op grond van het feit*, dat men de "dictatuur" van de partij niet tegenover de dictatuur van het proletariaat kan stellen, kwam pg. Sorin tot de onjuiste gevolgtrekking, dat "*de dictatuur van het proletariaat, de dictatuur van onze partij is*". Maar Lenin spreekt niet alleen over de ontoelaatbaarheid van een dergelijk tegenover elkaar stellen. Hij spreekt tevens over de ontoelaatbaarheid van het stellen van "de dictatuur van de massa's" tegenover "de dictatuur van de leiders". Zou men soms niet *op grond hiervan* de dictatuur van de leiders aan de dictatuur van het proletariaat gelijk willen stellen? Indien wij deze weg insloegen, zouden wij moeten zeggen, dat "*de dictatuur van het proletariaat, de dictatuur is van onze leiders*". En dat is toch juist de domheid waartoe, eerlijk gezegd, de politiek van het gelijkstellen van de "dictatuur" van de partij, aan de dictatuur van het proletariaat leidt ...

Hoe staat het te dien opzichte met pg Zinowjew?

Pg Zinowjew staat in het wezen van de zaak op hetzelfde standpunt van de vereenzelving van de "dictatuur" van de partij met de dictatuur van het proletariaat, als pg Sorin, alleen met dit verschil, dat pg Sorin zich meer ronduit en duidelijk uitdrukt, terwijl pg Zinowjew "er omheen draait?" Het is voldoende, om, al was het alleen de volgende passage uit het werk van Zinowjew "Het Leninisme" op te slaan, om zich daarvan te overtuigen:

"Wat is" - zegt pg Zinowjew - "de in de Sovjet-Unie bestaande orde, van het gezichtspunt van haar klassen-inhoud uit? Dat is de dictatuur van het proletariaat. Wat is de directe drijfveer van de macht in de sovjet-unie? Wie verwezenlijkt de macht van de arbeidersklasse? De communistische partij! In deze zin bestaat *bij ons de dictatuur van de partij*. Welke juridische vorm van macht bestaat er in de sovjet-unie? Wat voor een nieuw type van staatsorde is er door de Octoberrevolutie opgericht? Dat is het Sovjet-systeem. Het éne is met het andere volstrekt niet in tegenspraak".

Dat het ene niet in tegenspraak is met het andere is natuurlijk juist, *indien* men onder de dictatuur van de partij met betrekking tot de arbeidersklasse als geheel, de leiding van de partij verstaat. Maar hoe kan men *op grond daarvan* een teken van gelijkheid zetten tussen de dictatuur van het proletariaat en de "dictatuur" der partij, tussen het Sovjet-systeem en de "dictatuur" van de partij? Lenin vereenzelvigde het Sovjet-systeem met de dictatuur van het proletariaat en hij had gelijk, want de Sovjets, *onze* Sovjets zijn organisaties, die de werkende massa's om het proletariaat aaneensluiten,

onder de leiding van de partij. Maar wanneer, waar en in welk van zijn werken, zette Lenin een teken van gelijkheid tussen de "dictatuur" van de partij en de dictatuur van het proletariaat, tussen de "dictatuur" van de partij en het systeem van de Sovjets, zoals thans pg Zinowjew doet? De dictatuur van het proletariaat is niet alleen niet in tegenspraak met de leiding ("dictatuur") van de partij, maar ook niet met de leiding ("dictatuur") van de leiders. Zou men soms niet *op grond hiervan* willen verklaren, dat ons land, het land van de dictatuur van het proletariaat is, *dat wil zeggen* het land van de dictatuur van de leiders? En dat is toch juist de domheid, waartoe het "principe" van het gelijkstellen van de "dictatuur" van de partij, aan de dictatuur van het proletariaat, zoals dit door pg Zinowjew op bedekte en weinig moedige wijze werd gedaan, leidt.

In de talrijke werken van Lenin kon ik slechts vijf gevallen vinden, waar Lenin terloops het vraagstuk van de dictatuur van de partij aanroert.

In het eerste geval in een polemiek met de sociaal-revolutionairen en de mensjewiki, waar hij zegt:

"Wanneer men ons de dictatuur van één partij verwijt en ons, zoals gij hebt gehoord, een socialistisch éénheidsfront voorstelt, dan antwoorden wij: "Ja, de dictatuur van één partij! Daar blijven wij bij en wij kunnen dit standpunt niet prijs geven, omdat het de partij betreft, die zich in de loop van tientallen jaren de positie van voorhoede van het gehele fabrieks- en industrie-proletariaat heeft veroverd" (zie Deel XXIV, blz. 423, "Redevoering op het 1ste Alrussische Congres van Opvoedingspersoneel".

In het tweede geval in de "Brief aan de arbeiders en boeren naar aanleiding van de overwinning op Koltsjak", waar hij zegt:

"De boeren jaagt men (vooral de mensjewiki en sociaalrevolutionairen, allen, zelfs de "linksen" onder hen) schrik aan met het schrikbeeld van de "dictatuur" van één partij", van de partij van de bolsjewiki-communisten. Het voorbeeld van Koltsjak heeft de boeren geleerd dit schrikbeeld niet te vrezen. Of de dictatuur (d.w.z. de ijzeren macht) van de landheren en de kapitalisten of de dictatuur van de arbeidersklasse" (zie Deel XXIV, blz. 436).

In het derde geval in de redevoering van Lenin op het IIde Congres van de Komintern in zijn polemiek met Tanner. Deze redevoering heb ik reeds hierboven geciteerd.

Het vierde geval betreft enige regels in de brochure "De linkse stroming". De betreffende citaten zijn hierboven reeds aangehaald.

En het vijfde geval is een schets van het schema van de dictatuur van het proletariaat, gepubliceerd in de IIIde "Leninski Sbornik" ¹⁾, waar een bepaalde

ondertitel, de "dictatuur van één partij", in voorkomt (zie "Leninski Sbornik" blz. 497).

Er dient te worden vastgesteld, dat in twee van de vijf gevallen, in het laatste en in het tweede geval, Lenin de woorden "dictatuur van één partij" tussen aanhalingstekens plaatst en daarmee klaarblijkelijk op de onnauwkeurige, op de overdrachtelijke betekenis van deze formulering de nadruk legt.

Er dient tevens te worden vastgesteld, dat *in al* deze gevallen Lenin onder "de dictatuur van de partij" *met betrekking tot de arbeidersklasse* niet een dictatuur in de eigenlijke zin van het woord ("de macht, die op geweld steunt") verstaat, maar de leiding door de partij.

Het is karakteristiek, dat wij *in geen* van zijn werken, hetzij fundamentele of secundaire, waar Lenin de dictatuur van het proletariaat en de rol van de partij in het systeem van de dictatuur van het proletariaat behandelt, of daaraan eenvoudig herinnert, een enkele aanwijzing vinden, die zegt, dat de "dictatuur van het proletariaat, de dictatuur van onze partij is". Integendeel, iedere bladzijde, iedere regel van deze werken, protesteert tegen een dergelijke formulering (zie "Staat en Revolutie", "De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky", "De linkse stroming" enz. enz.).

Nog meer kenmerkend is het feit, dat in de stellingen van het IIde Congres van de Komintern over de rol van de politieke partij, die onder rechtstreekse leiding van Lenin zijn uitgewerkt en waarnaar Lenin herhaaldelijk in zijn redevoeringen, als naar een voorbeeld van een juiste formulering van de rol en de taak van de partij verwees, wij *geen enkel*, letterlijk *geen enkel woord* over de dictatuur van de partij vinden.

Wat zegt dat alles? Het zegt het volgende:

- a) dat Lenin, de formulering van "de dictatuur van de partij", niet voor smetteloos juist hield en dat zij uit dien hoofde in de werken van Lenin buitengewoon zelden en soms tussen aanhalingstekens wordt gebruikt;
- b) dat in die weinige gevallen, wanneer Lenin genoodzaakt was in zijn polemieken met tegenstanders over de dictatuur van de partij te spreken, hij gewoonlijk over de "dictatuur van één partij" sprak, d.w.z. over het feit, dat onze partij *alleen* aan de macht is en haar macht *niet* met *andere* partijen *deelt*, waarbij hij steeds uiteenzette, dat men onder de dictatuur van de partij *met betrekking tot de arbeidersklasse*, de leiding door de partij, haar leidende rol moet verstaan;
- c) dat in al die gevallen, waarin Lenin het nodig oordeelde de rol van de partij in het systeem van de dictatuur van het proletariaat wetenschappelijk te bepalen, hij

uitsluitend over de leidende rol van de partij met betrekking tot de arbeidersklasse sprak (en dergelijke gevallen zijn er bij duizenden).

d) dat Lenin juist daarom "niet op de gedachte kwam" in de fundamentele resolutie over de rol van de partij - ik heb de resolutie van het tweede Congres der Komintern op het oog de formulering "dictatuur van de partij" op te nemen;

e) dat van het standpunt van het Leninisme gezien, die kameraden ongelijk hebben en politieke kortzichtigheid tonen, die de "dictatuur" van de partij, en dat betekent ook "de dictatuur van de leiders", aan de dictatuur van het proletariaat gelijk stellen of pogen dit te doen, want zij overtreden daarmee de voorwaarden van de juiste wederzijdse verhouding tussen de voorhoede en de klasse.

Ik spreek er niet eens over, dat de formulering "dictatuur van de partij", wanneer men haar zonder het hierboven aangehaalde voorbehoud neemt, een gehele reeks gevaren en politieke nadelen in ons praktisch werk kan opleveren. Indien men deze formulering zonder voorbehoud neemt, zou men als het ware:

a) *tot de partijloze massa's zeggen*: waag het niet tegen te spreken - waag het niet te oordelen, want de partij kan alles, want bij ons heerst de dictatuur van de partij;

b) *tot de partijkaders*: treedt maar direct op, pak stevig aan, gij hoeft ook niet naar de stem van de partijloze massa's te luisteren, bij ons heerst de dictatuur van de partij;

c) *tot de partijleiders*: gij kunt u de luxe van een zeker zelfbehagen veroorloven, ja, ge kunt u zelfs een weinig in de hoogte steken, want bij ons heerst de dictatuur van de partij en "dus" ook de dictatuur van de leiders.

Op deze gevaren te wijzen, dat is juist nu op zijn plaats, in de periode van de toenemende politieke activiteit van de massa's, nu het bereid zijn van de partij om nauwgezet naar de stem van de massa's te luisteren voor ons van bijzonder grote waarde is, nu fijngevoeligheid ten opzichte van de eisen van de massa's het voornaamste gebod onzer partij is, nu er van de partij een bijzondere voorzichtigheid en lenigheid in de politiek wordt geëist, nu het gevaar van zelfoverschatting één van de ernstigste gevaren is, die zich bij de juiste leiding van de massa's aan de partij voordoen.

Men mag de gulden woorden van Lenin niet vergeten, door hem op het XIde Partijcongres gesproken:

"In de volksmassa zijn wij (communisten *J. St.*) toch maar een druppel in de zee en wij kunnen alleen dan regeren, wanneer wij een juiste uitdrukking geven aan dat, wat het volk zich bewust wordt. Zonder dit zal de communistische partij het

proletariaat niet leiden en het proletariaat niet de massa's met zich meevoeren en dan zal de gehele machine uit elkaar vallen" (zie Deel XXVII, blz. 256, "Het XIde Congres van de R.K.P. (b)"; hoofdstuk 3).

„Een juiste uitdrukking geven aan wat het volk zich bewust wordt”, - dat is juist de noodzakelijke voorwaarde, die de partij de eervolle rol van de fundamentele leidende kracht in het systeem van de dictatuur van het proletariaat verzekert.

VI. HET VRAAGSTUK VAN DE OVERWINNING VAN HET SOCIALISME IN ÉÉN LAND.

In de brochure "Over de grondslagen van het Leninisme" (April 1924, eerste uitgave) komen twee formuleringen over het vraagstuk van de overwinning van het socialisme in één land voor. De eerste formulering luidt:

"Vroeger werd de overwinning van de revolutie in één land voor niet mogelijk gehouden, omdat men veronderstelde, dat voor de overwinning op de bourgeoisie het gemeenschappelijke optreden van de proletariërs van alle vooraanstaande landen, of in ieder geval, van de meerderheid van deze landen, noodzakelijk was. Thans komt dit standpunt reeds niet meer met de werkelijkheid overeen. Thans moet men uitgaan van de mogelijkheid van zulk een overwinning, want het ongelijkmatige en sprongsgewijze karakter van de ontwikkeling van de verschillende kapitalistische landen onder de verhoudingen van het imperialisme, de ontwikkeling van de catastrofale tegenstellingen binnen het imperialisme, die onvermijdelijk tot oorlogen leiden, de groei van de revolutionaire beweging in alle landen van de wereld - dat alles leidt niet alleen tot de mogelijkheid, maar ook tot de noodzakelijkheid van de overwinning van het proletariaat in afzonderlijke landen" (zie "Over de grondslagen van het Leninisme"),

Deze stelling is volkomen juist en behoeft geen verdere uitlegging. Zij is gericht tegen de theorie van de sociaal-democraten, die het grijpen van de macht door het proletariaat in één land, zonder dat tegelijkertijd een zegevierende revolutie in andere landen plaats vindt, een utopie achten.

Maar in de brochure "Over de grondslagen van het Leninisme" komt nog een tweede formulering voor. Daar wordt gezegd :

"Maar de macht van de bourgeoisie omverwerpen en de macht van het proletariaat in één land instellen, dat betekent nog niet het verzekeren van de volkomen overwinning van het socialisme. De voornaamste taak van het socialisme - de organisatie van de socialistische productie, ligt nog in het verschiet. Kan deze taak worden vervuld, kan de definitieve overwinning van het socialisme in één enkel land worden bereikt, zonder de gemeenschappelijke inspanning van de proletariërs van enkele vooraanstaande landen? Neen, dat is onmogelijk. Voor het omverwerpen van

de bourgeoisie is de inspanning van één enkel land voldoende, dat weten we uit de geschiedenis van onze revolutie. Voor de definitieve overwinning van het socialisme, voor de organisatie van de socialistische productie, is de inspanning van één land, vooral van zulk een boerenland als Rusland, al niet meer voldoende - daarvoor is de inspanning van de proletariërs van enige vooraanstaande landen noodzakelijk" (zie "Over de grondslagen van het Leninisme", eerste uitgave).

Deze tweede formulering was gericht tegen de bewering van de critici van het Leninisme, tegen de Trotskisten, die verkondigden, dat de dictatuur van het proletariaat het in één land bij het uitblijven van de overwinning in de andere landen, niet "tegen het conservatieve Europa zou kunnen volhouden".

In zóver, maar alleen in zóver is deze formulering toen (April 1924) voldoende geweest en heeft zij ongetwijfeld een zekere dienst bewezen.

Maar later, toen de kritiek op het Leninisme in de partij in dit opzicht reeds was overwonnen en toen een nieuw vraagstuk aan de orde was, het vraagstuk van de mogelijkheid van de opbouw van de volledige socialistische maatschappij met de krachten van ons land, zonder hulp van buiten af, toen bleek reeds duidelijk, dat de tweede formulering onvoldoende en daarom onjuist was.

Waarin ligt het gebrekkige van deze formulering?

Haar tekortkomingen liggen hierin, dat zij twee verschillende vragen in één vraagstuk samenvat: de vraag van de *mogelijkheid* van de opbouw van het socialisme met de krachten van één land, waarop een bevestigend antwoord moet worden gegeven en de vraag of een land, waar de dictatuur van het proletariaat bestaat, zich tegen een interventie en dus tegen een restauratie van de oude orde, zonder de zegevierende revolutie in een reeks van andere landen, *volkomen gevrijwaard* kan achten, waarop een ontkennend antwoord moet worden gegeven. Nog afgezien daarvan, dat deze formulering aanleiding kan geven tot de veronderstelling, dat het organiseren van de socialistische maatschappij met de krachten van één land onmogelijk is, hetgeen natuurlijk niet juist is.

Op grond hiervan veranderde, verbeterde ik deze formulering in mijn brochure "De Octoberrevolutie en de taktiek van de Russische communisten" (December 1924) door dit vraagstuk in tweeën te splitsen, in het vraagstuk van de *volkomen garantie tegen de restauratie van de burgerlijke orde* en in het vraagstuk *van de mogelijkheid van de opbouw van de volledige socialistische maatschappij in één land*. Dat werd bereikt, ten eerste, door het behandelen van "de volledige overwinning van het socialisme", als de "volledige garantie tegen het herstel van de oude orde", hetgeen slechts door de "gemeenschappelijke inspanning van de proletariërs van enige landen" mogelijk is en ten tweede, door op grond van de brochure van Lenin "Over de coöperatie", die onbetwistbare waarheid uit te spreken, dat wij al het

noodzakelijke voor de opbouw van een volledige socialistische maatschappij bezitten (zie "De Octoberrevolutie en de tactiek van de Russische communisten") [\[6\]](#)

Deze nieuwe formulering van het vraagstuk werd ook aan de bekende resolutie van de XIVde Partijconferentie "Over de taken van de Komintern en de R.K.P." ten grondslag gelegd, die het vraagstuk van de overwinning van het socialisme in één land, in verband met de stabilisatie van het kapitalisme (April 1925) beschouwde en de opbouw van het socialisme met de krachten van ons land voor mogelijk en noodzakelijk hield.

Zij diende ook als grondslag voor mijn brochure "Over de resultaten van het werk van de XIVde Partijconferentie", die direct na de XIVde Partijconferentie in Mei 1925 verscheen.

Aangaande het stellen van de vraag van de overwinning van het socialisme in één land, staat in deze brochure te lezen:

"In ons land bestaan twee groepen van tegenstellingen.

De ene groep, dat zijn de binnenlandse tegenstellingen, die tussen het proletariaat en de boeren bestaan (het gaat hier over de opbouw van het socialisme in één land *J. St.*). De andere groep van tegenstellingen, dat zijn de buitenlandse tegenstellingen, die tussen ons land, als een socialistisch land en al de overige landen als kapitalistische landen bestaan" (het gaat hier om de definitieve overwinning van het socialisme *J. St.*)... "Wie de eerste groep van tegenstellingen, die met de krachten van één enkel land volkomen kunnen worden overwonnen, verwacht met de tweede groep van tegenstellingen, die voor haar oplossing de inspanning van de proletariërs van enige landen vereist, die begaat een zéér grove fout tegen het Leninisme, die is of een warhoofd, of een onverbeterlijke opportunist" (zie "Over de resultaten van het werk van de XIVde Partijconferentie").

Over het vraagstuk van de *overwinning* van het socialisme in ons land zegt de brochure:

"Wij kunnen het socialisme opbouwen en wij zullen het bouwen, tezamen met de boeren onder de leiding van de arbeidersklasse" ... want "onder de dictatuur van het proletariaat bezitten wij ... alle voorwaarden, die noodzakelijk zijn om de volledige socialistische maatschappij op te bouwen, om alle mogelijke binnenlandse moeilijkheden te overwinnen, want wij kunnen en moeten deze met onze eigen krachten overwinnen".

Over het vraagstuk van de *definitieve* overwinning van het socialisme wordt daar gezegd:

"De definitieve overwinning van het socialisme is de volledige garantie tegen de pogingen tot interventie en dus ook tegen de pogingen tot restauratie - want een enigszins ernstige poging tot restauratie kan alleen plaats vinden met de ernstige ondersteuning van buitenaf, alleen met de ondersteuning van het internationale kapitaal. Daarom is de ondersteuning van onze revolutie van de kant van de arbeiders van alle landen en des te meer de overwinning van deze arbeiders, al was het maar in enige landen, de noodzakelijke voorwaarde voor de volledige garantie van het eerste overwinnende land tegen pogingen tot interventie en restauratie, de noodzakelijke voorwaarde voor de definitieve overwinning van het socialisme".

Het schijnt dat dit duidelijk is.

Het is bekend dat in mijn brochure, "Vragen en antwoorden" (Juni 1925) en in het politiek verslag van het Centraal Comité op het XIVde Congres der Communistische Partij van de Sovjet-Unie (December 1925) dit vraagstuk in dezelfde geest wordt uitgelegd.

Dit zijn de feiten.

Ik meen dat deze feiten iedereen bekend zijn, pg. Zinowjew hierbij inbegrepen.

Indien thans, na verloop van bijna twee jaar, na een ideologische strijd in de partij en na de op de XIVde Partijconferentie (April 1925) aangenomen resolutie, pg. Zinowjew het mogelijk acht in zijn slotwoord op het XIVde Partijcongres (December 1925) de oude, volkomen onvoldoende formulering uit de brochure van Stalin, die in April 1924 werd geschreven, als basis voor de beslissing van de reeds besliste kwestie van de overwinning van het socialisme in één land, te voorschijn te halen, dan getuigt deze eigenaardige manier van pg. Zinowjew er slechts van, dat hij ten aanzien van deze kwestie volkomen in de war is geraakt. De partij achteruit te trekken, nadat zij voorwaarts was geschreden, de resolutie van de XIVde Partijconferentie te ontwijken, nadat zij door het plenum van het C. K. werd bevestigd, - dat betekent zich hopeloos in tegenstellingen vast te werken, niet te geloven in de zaak van de opbouw van het socialisme, af te wijken van de weg van Lenin en zijn eigen nederlaag te ondertekenen.

Wat betekent de *mogelijkheid* van de overwinning van het socialisme in één land?

Dat betekent de mogelijkheid om de tegenstellingen tussen het proletariaat en de boeren met de binnenlandse krachten van ons land op te lossen, de mogelijkheid dat het proletariaat de macht grijpt en deze macht gebruikt voor de opbouw van de volledige socialistische maatschappij in ons land, onder de sympathie en met de ondersteuning van de proletariërs van de andere landen, maar zonder de voorafgaande overwinning van de proletarische revolutie in andere landen.

Zonder een dergelijke mogelijkheid is het opbouwen van het socialisme een opbouw zonder perspectief, een opbouw zonder de overtuiging het socialisme te kunnen afbouwen. Men kan het socialisme niet opbouwen, zonder ervan overtuigd te zijn, dat het kan worden opgebouwd, zonder ervan overtuigd te zijn, dat de technische achterlijkheid van ons land niet een *onoverkomelijke* hinderpaal is voor de opbouw van de volledige socialistische maatschappij. Het ontkennen van deze mogelijkheid staat gelijk aan ongeloof in de zaak van de bouw van het socialisme en is een verlaten van het Leninisme.

Wat betekent de *onmogelijkheid* van de volledige, definitieve overwinning van het socialisme in één land, zonder de overwinning van de revolutie in andere landen?

Dat betekent de onmogelijkheid van de volledige garantie tegen interventies en dus ook tegen restauratie van de burgerlijke orde, zonder de overwinning van de revolutie, ten minste in een reeks van landen. Het ontkennen van deze onbetwistbare stelling is een verlaten van het internationalisme, een verlaten van het Leninisme.

“Wij leven” - zegt Lenin - "niet in een staat alleen, maar in een *systeem van staten* en het bestaan gedurende een lange tijd van de Sovjet-republiek naast de imperialistische staten is ondenkbaar. Tenslotte overwint hetzij de één, hetzij de ander. Maar zolang dit einde niet aanbreekt, is een reeks van de verschrikkelijkste botsingen tussen de Sovjet-Republiek en de burgerlijke staten onvermijdelijk. Dit betekent, dat de heersende klasse, het proletariaat, wanneer het wil en zal heersen, dit ook door zijn militaire organisatie moet bewijzen" (zie Deel XXIV, blz. 122, "Het VIIIste Congres van de R.K.P. (b)" - "Verslag van het Centraal Komitee").

"Er ligt thans" - zegt Lenin op een andere plaats - "een in de hoogste mate wankele, maar niettemin ontwijfelbare onbetwistbare, bepaalde evenwichtstoestand voor ons. Of deze van lange duur zal zijn, weet ik niet en ik ben van mening, dat men dat ook niet kan weten. En daarom moeten wij van onze kant de grootste omzichtigheid betrachten. En het eerste gebod van onze politiek, de eerste les, die uit onze staatkundige werkzaamheid gedurende een jaar voortvloeit, een les die zich alle arbeiders en boeren eigen moeten maken is: op onze hoede zijn, er aan denken, dat wij omringd zijn door mensen, klassen, regeringen, die openlijk een geweldige haat tegen ons tot uitdrukking brengen. Men moet er aan denken, dat wij steeds slechts een haarbreed van iedere soort van overval zijn verwijderd" (Deel XXVII, blz. 117, "Het IXde Al-russische Sovjet-Congres" - "Redevoering over de binnenlandse en de buitenlandse politiek van de Republiek").

Dat is meen ik, duidelijk.

Hoe staat het nu, wat betreft het vraagstuk van de overwinning van het socialisme in één land, bij pg Zinowjew?

Luistert:

"Onder de definitieve overwinning van het socialisme dient op z\in minst te worden verstaan: 1) de vernietiging van de klassen en dus 2) de afschaffing van de dictatuur van één klasse, in dit geval van de dictatuur van het proletariaat" ... "Om het zich nog duidelijker voor te stellen - zegt verder pg Zinowjew - hoe het bij ons in de Sowjet-Unie in 1925 met dit vraagstuk is gesteld, moet men twee dingen onderscheiden: 1) de verzekerde *mogelijkheid* om het socialisme te bouwen - een dergelijke mogelijkheid om het socialisme te bouwen, kan men zich natuurlijk binnen het raam van één enkel land volkomen voorstellen en 2) het definitieve opbouwen en het bevestigen van het socialisme d.w.z. de verwezenlijking van de socialistische orde, van de socialistische maatschappij".

Wat kan dat alles betekenen?

Dit namelijk, dat pg Zinowjew onder de definitieve overwinning van het socialisme in één land, niet de garantie tegen interventie en restauratie verstaat, maar de mogelijkheid van de opbouw van de socialistische maatschappij. Onder de overwinning van het socialisme in één land verstaat pg Zinowjew even, wel zulk een bouwen van het socialisme, dat niet tot de volledige opbouw van het socialisme kan en moet leiden. Een bouwen in het wilde weg, zonder perspectief, een bouwen van het socialisme zonder dat het mogelijk is de socialistische maatschappij volledig op te bouwen - dat is het standpunt van pg Zinowjew.

Het socialisme te bouwen, *zonder de mogelijkheid* het volledig op te bouwen, te bouwen *terwijl men weet, dat men het bouwen niet kan voltooien*, - zie hier tot welke ongerijmdheden p.g.Zinowjew is gekomen.

Maar dat is toch een bespotting en geen oplossing van het vraagstuk!

Nog een plaats uit het slotwoord van pg Zinowjew op het XIV de Partijcongres;

"Gij ziet, tot welk een ongerijmdheid bv. pg Jakowljew op de laatste gouvernements-partijconferentie in Koersk is gekomen. "Kunnen wij in één land, vraagt hij, dat van alle kanten door kapitalistische vijanden is omringd - kunnen wij onder zulke verhoudingen in één land het socialisme opbouwen?" En hij antwoordt: "Op grond van al het voorafgaande hebben wij het recht te zeggen, dat wij niet alleen het socialisme zullen opbouwen, maar dat wij, niettegenstaande het feit dat wij voorlopig alleen zijn, dat wij voorlopig het enige Sovjet-land, de enige Sovjet-staat in de wereld zijn - dit socialisme volledig zullen opbouwen" ("De Koersker Prawda", Nr. 279 van 8 December 1925). *Is dit soms het vraagstuk op zijn Leninistisch stellen, riekt het hier soms niet naar nationale bekrompenheid" ¹⁾*.

Volgens Zinowjew komt het er dus op neer, dat het erkennen van de mogelijkheid de opbouw van het socialisme in één land te voltooien betekent: een standpunt van nationale bekrompenheid innemen en deze mogelijkheid ontkennen, dat betekent: het standpunt van het internationalisme innemen.

Maar als dat waar is, loont het dan eigenlijk wel de moeite om de strijd voor de overwinning op de kapitalistische elementen in onze volkshuishouding te voeren? Volgt hier niet uit, dat zulk een overwinning onmogelijk is?

Capituleren tegenover de kapitalistische elementen in onze huishouding - zie hier waartoe de innerlijke logica der argumentatie van pg Zinowjew leidt.

En deze ongerijmdheid, die niets met het Leninisme gemeen heeft, dist pg Zinowjew ons op, als "internationalisme", als "100 % Leninisme"!

Ik beweer, dat pg Zinowjew in het belangrijkste vraagstuk van de opbouw van het socialisme het Leninisme verlaat en tot het standpunt van de mensjewiek Soechanow afglijdt.

Laten wij ons tot Lenin wenden. Zie hier wat hij nog vóór de Octoberrevolutie, in Augustus 1915 over de overwinning van het socialisme in één land zeide:

"De ongelijkmatigheid van de economische en politieke ontwikkeling is een absolute wet van het kapitalisme. Hieruit volgt, dat de overwinning van het socialisme, in het begin in enige, zelfs in één afzonderlijk genomen kapitalistisch land mogelijk is. Het overwinnende proletariaat van dit land zou, na de kapitalisten te hebben onteigend en *de socialistische productie bij zichzelf te hebben georganiseerd*, zich tegen de overige kapitalistische wereld verheffen, de onderdrukte klassen in de overige landen voor zich winnen, bij hen de opstand tegen de kapitalisten aanwakkeren en in geval van noodzakelijkheid zelfs met militaire kracht tegen de uitbuitersklassen en hun staten optreden" (zie Deel XVIII, blz. 232-233, "Over de leuze van de Verenigde Staten van Europa", Ned. vert. deel 5, blz. 154).

Wat betekent de onderstreepte zin van Lenin "na bij zich zelf de socialistische productie te hebben georganiseerd?" Dit betekent, dat het proletariaat van het overwinnende land, na het grijpen van de macht, de socialistische productie bij zich kan en moet organiseren. En wat betekent "de socialistische productie organiseren?" Dat betekent de socialistische maatschappij opbouwen. Moet men soms bewijzen, dat deze duidelijke en scherp omlijnde stelling van Lenin geen verdere uitleg nodig heeft? In het tegenovergestelde geval zou de oproep van Lenin in October 1917 tot het grijpen van de macht door het proletariaat onverklaarbaar zijn geweest.

Gij ziet, dat deze duidelijke stelling van Lenin zich als de hemel van de aarde onderscheidt van de verwarde en anti-Leninistische "stelling" van pg. Zinowjew, dat

wij het socialisme "binnen het raam van één land" kunnen bouwen, terwijl het *onmogelijk* is om het volledig op te bouwen.

Dit werd door Lenin in 1915 gezegd vóór het grijpen van de macht door het proletariaat. Maar misschien veranderde zijn inzicht na de ervaring van het grijpen van de macht, na het jaar 1917? Wenden wij ons tot de brochure van Lenin "Over de coöperatie" geschreven in het jaar 1923.

"Inderdaad" - zegt Lenin - "alle grote productiemiddelen in handen van de staatsmacht, de staatsmacht in handen van het proletariaat, het verbond van dit proletariaat met de vele miljoenen kleine en kleinste boeren, de verzekering van de leiding over de boeren door dit proletariaat enz. - is dat soms niet alles wat nodig is, om uit de coöperatie, alleen uit de coöperatie, die wij vroeger als kruidenierszaakje behandelden en die wij tot op zekere hoogte ook nu, onder de Nep, het recht hebben als zodanig te behandelen, *is dat soms niet alles wat nodig is voor de opbouw van de volledige socialistische maatschappij?* Dit is nog niet de opbouw van de socialistische maatschappij, *maar het is alles wat voor deze opbouw noodzakelijk en voldoende is*" (zie Deel XXVII, blz. 392, "Over de coöperatie": hoofdstuk I).

Met andere woorden: wij kunnen en moeten de volledige socialistische maatschappij opbouwen, daar wij alles wat voor deze opbouw noodzakelijk en voldoende is, te onzer beschikking hebben.

Ik meen, dat men zich moeilijk nog duidelijker kan uitdrukken.

Men vergelijk deze klassieke stelling van Lenin met de anti-Leninistische repliek van pg. Zinowjew aan het adres van pg. Jakowljew en men zal begrijpen dat pg. Jakowljew slechts de woorden van Lenin over de mogelijkheid van de opbouw van het socialisme in één land heeft herhaald, terwijl Zinowjew, die zich tegen die opvatting uitspreekt en die pg. Jakowljew er van langs geeft, zich van Lenin verwijderd en zich op het standpunt van de mensjewiek Soechanow gesteld heeft, op het standpunt namelijk van de onmogelijkheid van de opbouw van het socialisme in ons land, met het oog op de technische achterlijkheid daarvan.

Het is alleen onbekend, waarom wij in October 1917 de macht grepen, indien wij er niet op rekenden het socialisme op te bouwen.

Men had in October 1917 de macht niet moeten grijpen - tot zulk een gevolgtrekking leidt de innerlijke logica van de argumentatie van pg. Zinowjew.

Ik beweer verder, dat in het belangrijkste vraagstuk van de overwinning van het socialisme, pg. Zinowjew ingaat tegen duidelijke beslissingen van onze partij, vastgelegd in de bekende resolutie van de XIVde Partijconferentie "Over de taak van

de Komintern en de R.C.P." (b), in verband met het uitgebreide plenum van het E.K.K.I. [7].

Wenden wij ons tot deze resolutie. Zie hier wat daar over de overwinning van het socialisme in één land wordt gezegd:

"Het aanwezig zijn van twee rechtstreeks tegenover elkaar staande sociale systemen, verwekt het voortdurende gevaar ener kapitalistische blokkade, van andere vormen van economische druk, gewapende interventie en restauratie. De enige garantie voor de '*definitieve overwinning van het socialisme d.w.z. de garantie tegen restauratie*'²⁾, is dus de zegevierende socialistische revolutie in een reeks van landen ... " "Het Leninisme leert, dat de *definitieve overwinning van het socialisme, in de zin van de volledige garantie tegen restauratie*²⁾ van de burgerlijke verhoudingen, slechts op internationale schaal mogelijk is ... " "*Daaruit volgt echter geenszins, dat de opbouw van de volledige socialistische maatschappij*²⁾ in een achterlijk land als Rusland, zonder "staatshulp" (Trotski) van de in technisch-economische zin meer ontwikkelde landen, onmogelijk is" (zie de betreffende resolutie).

Men ziet, dat de resolutie de definitieve overwinning van het socialisme als garantie tegen interventie en restauratie opvat - wat in *volledige tegenspraak* is met de opvatting van pg Zinowjew in zijn boek "Het Leninisme".

Men ziet, dat de resolutie de mogelijkheid van de opbouw van de volledige socialistische maatschappij in een achterlijk land als Rusland erkent, zonder de "staatshulp" van de op technischeconomisch gebied meer ontwikkelde landen - *in volkomen tegenstelling* tot de tegenovergestelde bewering van p.g. Zinowjew in zijn repliek aan het adres van pg Jakowljew in het slotwoord op het XIV de Partijcongres.

Hoe moet dit anders worden genoemd dan een strijd van p.g; Zinowjew *tegen* de resolutie van de XIVde Partij conferentie?

Natuurlijk zijn partijresoluties soms niet zonder zonden. Het komt voor, dat partijresoluties fouten bevatten. In het algemeen gesproken, kan verondersteld worden, dat de resolutie van de XIVde Partijconferentie eveneens enkele fouten bevat. Het is mogelijk, dat pg Zinowjew de onderhavige resolutie voor foutief houdt. Maar dan moet dat duidelijk en openlijk worden gezegd, zoals het een bolsjewiek betaamt. Dat doet echter pg Zinowjew om de één of andere reden niet. Hij gaf er de voorkeur aan een andere weg te kiezen, de weg van een slinkse aanval op de resolutie van de XIVde Partijconferentie, waarbij hij deze resolutie stilzwijgend voorbijgaat en geen enkele keer een ietwat openlijke kritiek op de resolutie uitoefent. Pg. Zinowjew meent klaarblijkelijk, dat hij langs deze weg het best zijn doel bereikt. En hij heeft maar één doel: de resolutie "te verbeteren" en Lenin

terloops "een klein beetje" te verbeteren. Het is wel nauwelijks nodig te bewijzen, dat pg Zinowjew zich in zijn berekeningen vergist.

Waaruit vloeit de fout van pg Zinowjew voort? Waar ligt de wortel van deze fout?

De wortel van deze fout, ligt volgens mij, in de overtuiging van pg Zinowjew, dat de technische achterlijkheid van ons land een *onoverkomelijke* hinderpaal vormt voor de opbouw van de volledige socialistische maatschappij, dat het proletariaat het socialisme tengevolge van de technische achterlijkheid van ons land niet kan opbouwen. Pg Zinowjew en p.g Kamenjew poogden eens met dit argument op één van de zittingen van het Centraal-Comité van de partij vóór de Partijconferentie van April op te treden. Maar zij ontvingen het juiste antwoord en waren genoodzaakt de terugtocht te aanvaarden, zich *formeel* naar het tegenovergestelde standpunt, het standpunt van de meerderheid van het C.C. te schikken. Maar hoewel pg Zinowjew zich formeel daaraan onderworpen heeft, heeft hij toch steeds de strijd daartegen voortgezet. Ziehier wat over dit "incident" in het C.C. van de Communistische partij van de Soviet-Unie, het Moskouse comité van onze partij in zijn "Antwoord" op de brief van de Gouvernements-partijconferentie van Leningrad zegt:

"Nog niet zo lang geleden, verdedigde de partijgenoten Kamenjew en Zinowjew in het Politieke bureau het standpunt, dat wij tengevolge van onze technische en economische achterlijkheid niet in staat zouden zijn om de binnenlandse moeilijkheden meester te worden, indien de internationale revolutie ons niet zou redden. Wij zijn echter met de meerderheid van het Centraal-Comité van mening, dat wij het socialisme kunnen opbouwen, dat wij het opbouwen en tot het einde toe zullen opbouwen, niettegenstaande en ondanks onze technische achterlijkheid. Wij menen dat deze opbouw natuurlijk veel langzamer zal gaan, dan onder de verhoudingen van een wereldoverwinning, maar desniettemin gaan wij voorwaarts en zullen wij voorwaarts gaan. Wij zijn eveneens van mening dat het standpunt van de pg Kamenjew en Zinowjew het ongeloof in de innerlijke krachten van onze arbeidersklasse en van het haar volgende boerenmassa's tot uitdrukking brengt. Wij zijn van mening, dat dit een verlaten van het standpunt van Lenin betekent" (zie "Antwoord").

Dit document verscheen in de pers tijdens de eerste zittingen van het XIVde Partijcongres. Pg. Zinowjew had natuurlijk de mogelijkheid nog op het Congres tegen dit document op te treden. Het is karakteristiek, dat noch pg. Zinowjew, noch pg. Kamenjew argumenten vonden tegen deze zware beschuldiging, die door het Moskouse comité van onze partij tegen hen werd uitgebracht. Is dat toevallig? Ik meen van niet. De beschuldiging trof blijkbaar doel. Pg. 'Zinowjew en pg. Kamenjew "antwoordden" op deze beschuldiging met stilzwijgen, daar zij niets hadden om haar te "weerleggen".

De nieuwe oppositie voelt zich beledigd, dat men pg Zinowjew beschuldigt van ongelooft in de zaak van de overwinning van de socialistische opbouw in ons land. Maar indien pg. Zinowjew, nadat er gedurende een geheel jaar over de kwestie van de overwinning van het socialisme in één land werd gediscussieerd, nadat het standpunt van pg. Zinowjew door het Politieke Bureau van het Centraal-Comité (April 1925) was afgewezen, nadat zich reeds een bepaalde mening van de partij over deze kwestie, vastgelegd in de bekende resolutie van de XIVde Partijconferentie (April 1925), had gevormd, indien na dit alles pg. Zinowjew in zijn boek "Het Leninisme" (September 1925) besluit tegen het standpunt van de partij op te treden, indien hij dit optreden op het XIVde Congres herhaalt - hoe kan dan dit alles, deze hardnekkigheid, deze eigenzinnigheid bij het verdedigen van zijn fout anders worden verklaard, dan dat pg Zinowjew geïnfecteerd, hopeloos geïnfecteerd is met ongelooft aan de overwinning van de socialistische opbouw in ons land?

Pg Zinowjew verkiest dit ongelooft van hem voor internationalisme uit te geven. Maar sinds wanneer wordt bij ons het verlaten van het Leninisme bij het kardinale vraagstuk van het Leninisme als internationalisme beschouwd?

Zou het niet juist zijn te zeggen, dat niet de partij, maar pg Zinowjew hier tegen het internationalisme en de internationale revolutie zondigt? Want wat is ons land, dat "het socialisme opbouwt" anders, dan de basis van de wereldrevolutie? Kan het echter werkelijk de basis van de wereldrevolutie vormen, indien het niet in staat is de socialistische maatschappij volledig op te bouwen? Kan het ook verder het grootste aantrekkingscentrum voor de arbeiders aller landen blijven, hetgeen het thans ongetwijfeld is, indien ons land bij zichzelf niet in staat is om de overwinning op de kapitalistische elementen in onze huishouding, de overwinning van de socialistische opbouw te verzekeren? Ik meen van niet. Maar volgt hier dan niet uit, dat het niet geloven aan de overwinning van de socialistische opbouw, het propageren van dit ongelooft, leidt tot het onttronen van ons land als basis van de wereldrevolutie en dat dit wederom leidt tot het verzwakken van de revolutionaire wereld beweging? Waarmee hebben de heren sociaal-democraten de arbeiders voor ons schrik aangejaagd? Door te propageren, dat "er bij de Russen niets van terecht komt". Waarmee verslaan wij thans de sociaal-democraten, zodat er een lange reeks van arbeidersdelegaties naar ons land trekt, hetgeen de posities van het communisme in de gehele wereld versterkt? Met onze successen bij de opbouw van het socialisme. Maar is het soms hierna niet duidelijk, dat hij, die het ongelooft in ons succes bij de opbouw van het socialisme propageert, indirect de sociaal-democraten helpt, de kracht van de internationale beweging verzwakt en zich onvermijdelijk van het internationalisme afkeert?

Gij ziet, dat het met het "internationalisme" van pg Zinowjew volstrekt niet beter is gesteld dan met zijn, 100 % Leninisme" bij het vraagstuk van de opbouw van het socialisme in één land.

Daarom heeft het XIVde Partijcongres juist gehandeld, toen het de opvattingen van de nieuwe oppositie als "het ongelooft in de zaak van de opbouw van het socialisme" en "het verdraaien van het Leninisme" definieerde.

VII. DE STRIJD VOOR DE OVERWINNING VAN DE SOCIALISTISCHE OPBOUW.

Ik meen, dat het ongelooft aan de overwinning van de socialistische opbouw, de voornaamste fout is van de nieuwe oppositie. Deze fout is volgens mij de voornaamste, omdat daaruit alle andere fouten van de nieuwe oppositie voortvloeien. De fouten van de nieuwe oppositie inzake de Nep, het staatskapitalisme, de aard van onze socialistische industrie, de rol van de coöperaties onder de dictatuur van het proletariaat, de strijdmethoden tegen de koelakken, de rol en het soortelijk gewicht van de middelboeren - al deze fouten zijn af te leiden uit de kardinale fout van de oppositie, uit haar ongelooft aan de mogelijkheid van de volledige opbouw der socialistische maatschappij met de krachten van ons land.

Wat betekent dit ongelooft aan de overwinning van de socialistische opbouw in ons land?

Het betekent in de eerste plaats dat de overtuiging ontbreekt, dat de overwegende massa's van de boeren, krachtens de bepaalde verhoudingen van de ontwikkeling van ons land, in de zaak van de socialistische opbouw *kunnen worden betrokken*.

Het betekent ten tweede, dat de overtuiging ontbreekt, dat het proletariaat van ons land, dat over de commandoposten van onze volkshuishouding beschikt, *in staat* is om de overwegende massa's van de boeren in de socialistische opbouw te betrekken.

Van deze stellingen gaat de oppositie stilzwijgend uit bij haar constructies over de wegen van onze ontwikkeling - onverschillig of zij dit bewust of onbewust doet.

Kan de overwegende massa van de Sovietboeren in de socialistische opbouw worden betrokken?

In de brochure "Over de grondslagen van het Leninisme" komen wat dit betreft twee grondstellingen voor:

1. "Men mag de boeren van de Soviet-Unie niet verwisselen met de boeren van het Westen. De boeren, die de school van drie revoluties hebben doorlopen, die tegen de tsaar en de heerschappij van de bourgeoisie tezamen met het proletariaat en met het proletariaat aan het hoofd hebben gestreden - de boeren die de grond en de vrede uit de handen van de proletarische revolutie ontvingen en daardoor tot de reserve van het proletariaat werden - deze boeren, moet men wel onderscheiden van de boeren, die tijdens de burgerlijke revolutie met de liberale bourgeoisie aan het hoofd hebben

gestreden, die de grond uit de handen van deze bourgeoisie hebben ontvangen en daardoor tot de reserve van de bourgeoisie werden. Het zal wel niet nodig zijn te bewijzen, dat de Sovietboeren, die gewend zijn de politieke kameraadschap en de *politieke* samenwerking met het proletariaat op prijs te stellen en die hun vrijheid aan deze kameraadschap en deze samenwerking te danken hebben - niet dan bijzonder dankbaar materiaal kunnen zijn voor de *economische* samenwerking met het proletariaat.

2. Men mag de landbouw in Rusland niet verwisselen met de landbouw in het Westen. Daar gaat de ontwikkeling van de landbouw langs de gewone wegen van het kapitalisme, onder de verhoudingen van een scherpe differentiatie onder de boeren, met grote landgoederen en privaatkapitalistische latifundiën [8] aan de éne kant en met pauperisme, ellende en loonslavernij aan de andere kant. Daar zijn verval en ontbinding dientengevolge een volkomen natuurlijk verschijnsel. Zo is het niet in Rusland. Bij ons kan de ontwikkeling van de landbouw alleen al daarom niet langs zulk een weg gaan, omdat het bestaan van de Sovietmacht en de nationalisatie van de fundamentele productiemiddelen en -werktuigen, zulk een ontwikkeling niet toelaten. In Rusland moet de ontwikkeling van de landbouw langs een andere weg gaan, langs de weg van het coöpereren van de miljoenen kleine en middelboeren, van de ontwikkeling van de massale coöperaties in het dorp, ondersteund door de staat door het geven van voordelige kredieten. Lenin heeft in zijn artikelen over de coöperatie er terecht op gewezen, dat de ontwikkeling van de landbouw bij ons een nieuwe weg moet gaan, de weg van het betrekken van de meerderheid van de boeren in de socialistische opbouw door de coöperaties, de weg van het geleidelijk doordringen in de landbouw van het beginsel van het collectivisme, eerst op het gebied van de afzet en daarna op het gebied van de voortbrenging van landbouwproducten" ... "Het behoeft wel niet te worden aangetoond, dat de geweldige meerderheid van de boeren gaarne deze nieuwe ontwikkelingsweg zal inslaan, om de weg van de privaat-kapitalistische latifundiën en de loonslavernij, van de ellende en het verval te verwerpen".

Zijn deze stellingen juist?

Ik meen, dat beide stellingen voor de gehele periode van onze opbouw onder de verhoudingen van de Nep juist en onaanvechtbaar zijn.

Zij geven slechts de uitdrukking aan de bekende stellingen van Lenin over het verbond van het proletariaat met de boeren, over het betrekken van de boerenbedrijven in het systeem van de socialistische ontwikkeling van het land, over het feit, dat het proletariaat tezamen met de hoofdmassa's van de boeren naar het socialisme moet schrijven, dat het samenvatten van de miljoenenmassa's van de boeren in de coöperaties de voornaamste weg is voor de socialistische opbouw op het platteland, dat bij de groei van onze socialistische industrie "de eenvoudige groei

van de coöperatie voor ons identiek is met de groei van het socialisme" (zie Deel XVIII, blz. 144, "Over de Coöperatie", Hoofdstuk II).

Inderdaad, langs welke weg kan en moet zich de ontwikkeling van het boerenbedrijf in ons land voltrekken?

Het boerenbedrijf is geen kapitalistisch bedrijf. Het boerenbedrijf is, als wij de overweldigende meerderheid van de boerenbedrijven in aanmerking nemen, een warenproducerend kleinbedrijf. Maar wat is het warenproducerende kleine boerenbedrijf? Het is een bedrijf, dat op de kruisweg staat tussen kapitalisme en socialisme. Het kan zich zowel in de richting van het kapitalisme ontwikkelen, zoals het thans in de kapitalistische landen geschiedt, als in de richting van het socialisme, zoals dat bij ons, in ons land, onder de dictatuur van het proletariaat, moet geschieden.

Wat is de oorzaak van deze onstandvastigheid, van deze onzelfstandigheid van het boerenbedrijf? Waardoor is dit te verklaren?

Het moet verklaard worden door de verbrokkeling van de boerenbedrijven, door hun niet georganiseerd zijn, hun afhankelijkheid van de stad, van de industrie, van het kredietsysteem, van het karakter van de macht in het land en tenslotte door de algemeen bekende stelling, dat het platteland, zowel in materieel als in cultureel opzicht, de stad volgt en moet volgen.

De kapitalistische ontwikkelingsweg van het boerenbedrijf betekent de ontwikkeling langs een diep ingrijpende differentiatie van het boerendom, met grote latifundiën aan de éne, en massale verarming aan de andere pool. Zulk een weg der ontwikkeling is in de kapitalistische landen onvermijdelijk, omdat het platteland, het boerenbedrijf, afhankelijk is van de stad, van de industrie, van het in de stad geconcentreerde krediet, van het karakter van de macht; en in de stad heerst de bourgeoisie, de kapitalistische industrie, het kapitalistische kredietsysteem, de kapitalistische staatsmacht.

Is deze ontwikkelingsweg voor het boeren bedrijf in ons land noodzakelijk, waar de stad een volkomen ander aanzien heeft, waar de industrie zich in handen van het proletariaat bevindt, waar het transport, het kredietsysteem, de staatsmacht enz. in de handen van het proletariaat zijn geconcentreerd, waar de nationalisatie van de grond in het gehele land wettelijk is verankerd? Natuurlijk niet. Integendeel. Juist omdat de stad de leidster is van het dorp en bij ons in de stad het proletariaat heerst, dat alle commandoposten. van de volkshuishouding in zijn handen houdt, juist daarom moesten de boerenbedrijven in hun ontwikkeling langs een andere weg, de weg van de socialistische opbouw gaan.

Wat is dat voor een weg?

Dat is de weg van de coöperatieve organisatie op massale schaal van de miljoenen boerenbedrijven volgens alle lijnen van de coöperatie, de wet van het verenigen der versnipperde boerenbedrijven om de socialistische industrie, de weg van het verbreiden van de beginselen van het collectivisme onder de boeren, eerst langs de lijn van de *afzet* van de landbouwproducten en de *voorziening* van de boerenbedrijven met de voortbrengselen uit de stad en later langs de lijn van de *landbouwproductie*.

En hoe verder men komt, hoe meer deze weg onder de dictatuur van het proletariaat onvermijdelijk wordt, want de coöperatieve organisatie van de afzet, de coöperatieve organisatie van de voorziening en tenslotte ten aanzien van krediet en productie, (landbouwgenootschappen), is de enige weg tot het verheffen van de welstand van het platteland, het enige middel om de brede massa's van de boeren van armoede en ondergang te redden.

Men zegt, dat bij ons de boeren naar de aard van hun toestand niet socialistisch zijn en dat zij daarom niet tot een socialistische ontwikkeling in staat zijn. Het is natuurlijk waar, dat de boeren naar de aard van hun toestand niet socialistisch zijn, maar dat is nog geen argument tegen de ontwikkeling van het boerenbedrijf langs de socialistische weg, indien bewezen is, dat het platteland de stad volgt, terwijl in de stad de socialistische industrie heerst. Tijdens de Octoberrevolutie waren de boeren volgens hun toestand ook niet socialistisch, wilden zij geenszins het socialisme in het land invoeren. Zij streefden toen hoofdzakelijk naar de likwidatie van de macht van de landheren, naar het beëindigen van de oorlog, naar de vrede. Desniettemin volgden zij destijds het socialistische proletariaat. Waarom ? Omdat het omverwerpen van de bourgeoisie en het grijpen van de macht door het socialistische proletariaat toen de enige uitweg uit de imperialistische oorlog was, het enige middel om tot vrede te komen. Omdat er toen geen andere uitweg was, noch zijn kon. Omdat het onze partij toen gelukte, die mate van eenheid met, en onderschikking van de speciale belangen der boeren (het ten val brengen van de landheren en de vrede) aan de algemene belangen van het land (de dictatuur van het proletariaat) aan te voelen en te vinden, die voor de boeren aannemelijk en voordelig bleek te zijn. En de boeren zijn toen, hoewel zij niet socialistisch waren, het socialistische proletariaat gevolgd.

Ditzelfde moet gezegd worden over de socialistische opbouw in ons land, over het betrekken van de boeren bij deze opbouw. De boeren zijn volgens hun toestand niet socialistisch. Maar zij moeten en zullen ongetwijfeld de weg van de socialistische ontwikkeling opgaan, want er zijn voor de boeren geen andere middelen om zich van armoede en ondergang te redden dan de aaneensluiting met het proletariaat, de aaneensluiting met de socialistische industrie, dan het betrekken van het boerenbedrijf in de algemene stroom van de socialistische ontwikkeling door het op massale schaal organiseren van de boeren in coöperaties.

Waarom juist door het op massale schaal organiseren van de boeren in coöperaties?

Omdat wij in het op massale schaal organiseren in coöperaties "die graad van vereniging van het particuliere belang, het particuliere handelsbelang, de controle daarover door de staat, de graad van zijn ondergeschiktheid aan de algemene belangen" (Lenin) hebben gevonden, die voor de boeren aannemelijk en voordelig is en die het proletariaat de mogelijkheid schenkt, de overwegende massa van de boeren bij de socialistische opbouw te betrekken. En juist omdat het voor de boeren voordelig is hun warenafzet en de verzorging van hun bedrijf met machines door middel van de coöperaties te organiseren, juist daarom moeten en zullen zij de weg van het op massale schaal in coöperaties organiseren, inslaan.

Wat betekent echter het op massale schaal in coöperaties organiseren van de boerenbedrijven onder de heerschappij van de socialistische industrie?

Dat betekent het zich *afwenden* van het warenproducerende kleine boerenbedrijf, van de oude kapitalistische weg, die tot de massale ondergang van de boeren leidde en de *overgang* naar een nieuwe ontwikkelingsweg, naar de weg van de socialistische opbouw.

Daarom is de strijd voor de nieuwe ontwikkelingsweg van het boerenbedrijf, de strijd voor het betrekken van de overwegende massa van de boeren bij de opbouw van het socialisme, de naastbijliggende taak van onze partij.

Het XIVde Partijcongres van de K.P.S.U. heeft daarom juist gehandeld, door vast te stellen dat:

"de voornaamste weg van de opbouw van het socialisme op het platteland daarin bestaat om bij het versterken van de economische leiding van de kant van de socialistische staatsindustrie, van de staatskredietinstellingen en de andere commandoposten, die zich in de handen van het proletariaat bevinden, de overwegende massa van de boeren in de coöperatieve organisatie te betrekken en aan deze organisatie een socialistische ontwikkeling te verzekeren, waarbij haar kapitalistische elementen benut, overwonnen en verdrongen moeten worden" (zie de "Resolutie van het XIVde Congres bij het Verslag van het Centraal Comité").

De grootste fout van de nieuwe oppositie bestaat daarin, dat zij niet gelooft in deze nieuwe ontwikkelingsweg van de boeren, de onvermijdelijkheid van deze weg onder de verhoudingen van de dictatuur van het proletariaat niet ziet en niet begrijpt. En zij begrijpt dit niet, omdat zij niet gelooft aan de overwinning van de socialistische opbouw in ons land, omdat zij geen vertrouwen stelt in het vermogen van ons proletariaat om de boeren op de weg naar het socialisme te leiden.

Vandaar het niet begrijpen van het dubbele karakter van de Nep, het overdrijven van de negatieve kanten van de Nep en het beschouwen van de Nep in de eerste plaats als een terugtocht.

Vandaar het overschatten van de rol van de kapitalistische elementen in onze huishouding en het onderschatten van de rol van de hefboomen van onze socialistische ontwikkeling (de socialistische industrie, het kredietsysteem, de coöperatie, de heerschappij van het proletariaat enz.).

Vandaar het niet begrijpen van de socialistische aard van onze staatsindustrie en het twijfelen aan de juistheid van Lenins coöperatieplan.

Vandaar het opblazen van de differentiatie op het platteland, de paniek voor de koelak, het onderschatten van de rol van de middelboer, de pogingen om de op het verzekeren van een duurzaam verbond met de middelboer gerichte politiek van de partij te doorbreken en in het algemeen het heen en weer slingeren ten aanzien van de politiek van de partij op het platteland.

Vandaar het niet begrijpen van het geweldige werk van de partij tot het betrekken van de miljoenen massa's van de arbeiders en de boeren bij de opbouw van de industrie en van de landbouw, bij het doen opleven van de coöperaties en de Soviets, bij het bestuur van het land, bij de strijd tegen de bureaucratie, bij de strijd voor de verbetering en de herschepping van ons staatsapparaat, die een nieuwe ontwikkelingsfase betekent, en zonder welke er geen socialistische opbouw denkbaar is.

Vandaar de hopeloosheid en de stuurloosheid ten opzichte van de moeilijkheden van onze opbouw, het twijfelen aan de mogelijkheid van de industrialisatie van ons land, het pessimistische gepraat over de ontaarding van onze partij, enz.

Bij hen, bij de bourgeois staat alles er min of meer goed voor, bij ons echter, bij de proletariërs, min of meer slecht; indien in het Westen de revolutie niet te juister tijd komt, dan is onze zaak verloren - dat is de algemene toon van de nieuwe oppositie, mijns inziens een liquidatorische toon, die echter om de één of andere reden door de oppositie (waarschijnlijk voor de grap) voor "internationalisme" wordt uitgegeven.

De N.E.P. is kapitalisme, zegt de oppositie. De N.E.P. is in de eerste plaats een terugtocht, zegt pg. Zinowjew. Dit alles is natuurlijk onjuist. In werkelijkheid is de N.E.P. een politiek van de partij, die de strijd van de socialistische en de kapitalistische elementen toelaat en die op de overwinning van de socialistische op de kapitalistische elementen is berekend. In werkelijkheid was de N.E.P. slechts in het begin een terugtocht, zij was er echter op berekend, om in de loop van de terugtocht een hergroepering van de krachten uit te voeren en tot de aanval over te gaan. In werkelijkheid vallen wij reeds gedurende enige jaren aan en doen wij dit

met succes, doordat wij onze industrie en de Soviethandel tot ontwikkeling brengen en het particuliere kapitaal terugdringen. Maar wat is de zin van de stelling: de N.E.P. is kapitalisme, de N.E.P. is in de eerste plaats een terugtocht ? Waar gaat deze

stelling van uit ?

Zij gaat van de foutieve veronderstelling uit, dat bij ons thans een eenvoudig herstel van het kapitalisme, een eenvoudige "terugkeer" naar het kapitalisme plaats heeft. Slechts door deze veronderstelling kan de twijfel van de oppositie inzake de socialistische aard van onze industrie worden verklaard. Slechts door haar kan de paniek van de oppositie voor de koelak worden verklaard. Slechts door deze veronderstelling kan de overhaasting, waarmee de oppositie zich aan onjuiste cijfers over de differentiatie van het boerendom heeft vastgeklemd, worden verklaard. Slechts door deze veronderstelling kan de bijzondere vergeetachtigheid van de oppositie worden verklaard ten aanzien van het feit, dat de middelboer bij ons de centrale figuur in de landbouw is. Slechts door deze veronderstelling kan het onderschatten van het soortelijk gewicht van de middelboer en de twijfel aan Lenins coöperatieplan worden verklaard. Slechts door deze veronderstelling kan het ongeloof van de nieuwe oppositie in de nieuwe ontwikkelingsweg van het platteland, in de weg van het betrekken van het platteland in de socialistische opbouw worden "gemotiveerd".

In werkelijkheid voltrekt zich bij ons thans niet een eenzijdig proces van herstel van het kapitalisme, maar het tweeledig proces van de ontwikkeling van het kapitalisme en de ontwikkeling van het socialisme, het tegenstrijdige proces van de strijd van de socialistische tegen de kapitalistische elementen, van het overwinnen van de kapitalistische door de socialistische elementen. Dat is evenzeer onaanvechtbaar voor de stad, waar de staatsindustrie de basis van het socialisme vormt, als voor het platteland, waar de massale coöperatie, verbonden met de socialistische industrie, de hoofdschakel van de socialistische ontwikkeling vormt.

Een eenvoudig herstel van het kapitalisme is daarom reeds niet mogelijk, omdat bij ons de regeringsmacht proletarisch is, de grootindustrie zich in handen van het proletariaat bevindt, het transport en het krediet ter beschikking staan van de proletarische staat.

De differentiatie kan niet de vroegere omvang bereiken, de middelboer blijft als voorheen de overwegende massa van de boeren vormen en de koelak kan niet meer tot zijn vroegere macht geraken, al ware het slechts, omdat bij ons de grond generationaliseerd en aan de warenomloop onttrokken is, terwijl onze handels- en krediet-, belasting- en coöperatie-politiek er op gericht is, de uitbuitersneigingen van het koelakkendom binnen de perken te houden, de welstand van de breedste boerenmassa's te verhogen en de uitersten op het platteland te vereffenen. Ik spreek

er niet eens over, dat bij ons thans de strijd tegen het koelakkendom niet alleen langs de oude lijn gaat, namelijk die van de organisatie van de arme boeren tegen de koelakken, maar ook langs een nieuwe lijn, langs de lijn van het versterken van het verbond tussen het proletariaat en de arme boeren met de massa's van de middelboeren tegen de koelakken. Het feit, dat de oppositie de zin en de betekenis van de strijd tegen het koelakkendom langs deze tweede lijn niet begrijpt, bevestigt opnieuw, dat de oppositie afdwaalt naar de oude weg van de ontwikkeling van het platteland, naar de weg van zijn kapitalistische ontwikkeling, toen de koelak en de verarmde boer de voornaamste krachten op het platteland vormden, terwijl de middelboer werd "weggespoeld".

De coöperatie is één van de vormen van het staatskapitalisme, zegt de oppositie, die zich daarbij op Lenins "Over de belasting in natura" beroept. Daarom gelooft zij niet in de mogelijkheid om de coöperatie als de hoofdschakel van de socialistische ontwikkeling te gebruiken. De oppositie begaat ook hier een zéér grove fout. Zulk een opvatting van de coöperatie was voldoende en bevredigend in het jaar 1921, toen "Over de belasting in natura" werd geschreven, toen wij nog geen ontwikkelde socialistische industrie hadden, toen Lenin aan het staatskapitalisme, als de mogelijke grondvorm van onze huishouding dacht en hij de coöperatie in verband met het staatskapitalisme beschouwde. Maar deze opvatting is thans reeds niet meer voldoende, zij is door de geschiedenis achterhaald, want de tijden zijn veranderd, de socialistische industrie heeft zich bij ons ontwikkeld, het staatskapitalisme heeft niet in die mate wortel geschoten als dat wenselijk was geweest, terwijl de coöperatie, die thans reeds meer dan tien miljoen leden omvat, zich met de socialistische industrie begon te verbinden.

Hoe is anders het feit te verklaren, dat reeds twee jaren na "Over de belasting in natura", Lenin in 1923 de coöperatie anders begon te beschouwen en meende, "dat de coöperatie onder onze verhoudingen in het algemeen volkomen met het socialisme samenvalt?" (zie Deel XXVII, blz. 396, "Over de coöperatie"; Hoofdstuk II).

Hoe zou dit anders te verklaren zijn, dan hierdoor, dat in deze twee jaren de socialistische industrie er reeds in geslaagd was zich te ontwikkelen, terwijl het staatskapitalisme daarentegen niet in voldoende mate wortel had geschoten en Lenin daarom de coöperatie al niet meer in verband met het staatskapitalisme, maar met de socialistische industrie begon te beschouwen?

De ontwikkelingsvoorwaarden van de coöperatie waren veranderd. Dus moest ook het aanpakken van het vraagstuk van de coöperatie veranderen.

Ziehier bv. een voortreffelijke plaats uit Lenins brochure "Over de coöperatie" (1923), die licht op dit vraagstuk werpt: "*Onder het staatskapitalisme*" onderscheiden zich de coöperatieve ondernemingen van de staatskapitalistische ten

eerste als particuliere ondernemingen en ten tweede als collectieve ondernemingen. *Onder ons huidig regime* onderscheiden de coöperatieve ondernemingen zich van de particuliere kapitalistische ondernemingen als collectieve ondernemingen, maar zij *onderscheiden zich niet* van de socialistische ondernemingen, als zij op de grond en met de productiemiddelen, die aan de staat, d.w.z. aan de arbeidersklasse behoren, zijn gesticht" (zie Deel XXVII, blz. 396, "Over de coöperatie"; Hoofdstuk II).

In dit kleine citaat, zijn twee grote problemen opgelost. Ten eerste, dat "ons huidig regime" geen staatskapitalisme is. Ten tweede, dat de coöperatieve ondernemingen beschouwd in verband met "ons regime", zich "niet onderscheiden" van de socialistische ondernemingen.

Ik meen dat men zich moeilijk nog duidelijker kan uitdrukken. Zie hier nog een plaats uit dezelfde brochure van Lenin:

"De eenvoudige groei van de coöperaties is voor ons (met de hierboven aangehaalde "kleine" uitzondering) identiek met de groei van het socialisme en tegelijk hiermee zijn wij genoodzaakt een grondige verandering van onze gehele kijk op het socialisme te erkennen" (zie terzelfder plaatse).

Klaarblijkelijk hebben wij in de brochure "Over de coöperatie" met een nieuwe waardering van de coöperatie te doen, hetgeen de nieuwe oppositie niet wil erkennen en zorgvuldig verzwijgt, tegen de feiten, tegen de duidelijke waarheid en tegen het Leninisme in.

De coöperatie in verband met het staatskapitalisme is één ding, en de coöperatie in verband met de socialistische industrie een ander ding.

Hieruit kan echter niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat er een afgrond ligt tussen "Over de belasting in natura" en de brochure "Over de coöperatie". Dat is natuurlijk niet juist. Het is voldoende om bv. naar de volgende plaats uit "Over de belasting in natura" te verwijzen, om direct het onverbreekelijke verband tussen "Over de belasting in natura" en de brochure "Over de coöperatie" ten aanzien van de beoordeling van de coöperatie, vast te stellen.

Zie hier: "De overgang van de concessies naar het socialisme is de overgang van de éne vorm van grootbedrijf naar een andere vorm van grootbedrijf. De overgang van de coöperatie van de kleine eigenaars naar het socialisme is de overgang van het kleinbedrijf naar het grootbedrijf d.w.z. een ingewikkelder overgang, maar die, als hij succes heeft, in staat is de meest uitgebreide massa's van de bevolking te omvatten, de diepste en levenskrachtigste wortels van de oude, vóórsocialistische, ja zelfs van de vóórkapitalistische verhoudingen, die zich het hardnekkigst tegen iedere

"nieuwigheid" verzetten, uit te rukken" (zie Deel XXVI, blz. 337, "Over de belasting in natura").

Uit dit citaat blijkt, dat Lenin reeds in de tijd van "Over de belasting in natura", toen wij nog geen ontwikkelde socialistische industrie bezaten, het voor mogelijk hield, *in geval van succes*, de coöperatie tot een machtig strijdmiddel tegen de "vóórsocialistische" en dus ook tegen de *kapitalistische verhoudingen* te maken. Ik meen, dat deze gedachte hem ook juist later als uitgangspunt voor zijn brochure "Over de coöperatie" gediend heeft. Maar wat volgt uit dit alles?

Hieruit volgt, dat de nieuwe oppositie het vraagstuk van de coöperatie niet op Marxistische, maar op metafysische wijze aansnijdt. Zij beschouwt de coöperatie niet als een historisch verschijnsel, dat in verband met andere verschijnselen moet worden genomen, in verband laten we zeggen met het staatskapitalisme (in 1921) of met de socialistische industrie (in 1923), maar als iets vaststaands, als iets, dat eens en voor altijd is gegeven, als een "ding op zichzelf".

Vandaar de fouten van de oppositie ten aanzien van de coöperatie, vandaar haar ongeloof in de ontwikkeling van het platteland door de coöperatie naar het socialisme, vandaar dat de oppositie de oude weg, de weg van de kapitalistische ontwikkeling van het platteland, inslaat. Dit is in het algemeen het standpunt van de nieuwe oppositie inzake de praktische vraagstukken van de socialistische ophouw.

Daaruit vloeit één gevolgtrekking voort: de lijn van de oppositie. voor zover zij een lijn heeft, het weifelen en wankelen van de oppositie, haar ongeloof en haar stuurloosheid tegenover de moeilijkheden, leiden tot de capitulatie voor de kapitalistische elementen van onze huishouding. Want indien de Nep in de eerste plaats een terugtocht is, indien de socialistische aard van de staatsindustrie aan twijfel onderhevig is, indien de koelak bijna almachtig is, indien er van de coöperatie weinig valt te verwachten, indien de rol van de middelboeren meer en meer ineenschrompelt, indien de nieuwe ontwikkelingsweg van het platteland twijfelachtig is, indien de partij bijna ontaard en de revolutie in het Westen nog niet zo dichtbij is wat blijft er dan na dit alles in het arsenaal van de oppositie over, waarop rekt zij in de strijd tegen de kapitalistische elementen van onze huishouding. Men kan toch niet alleen met de "Filosofie van het tijdvak" ten strijde trekken?

Het is duidelijk, dat het arsenaal van de oppositie niet benijdenswaardig is, indien men het nog wel een arsenaal kan noemen. Dit is geen arsenaal voor de strijd en nog minder voor de overwinning. Het is duidelijk dat de partij zich met een dergelijk arsenaal "in een handomdraaien" in het verderf zou storten, indien zij zich in het gevecht zou begeven - zij zou eenvoudig voor de kapitalistische elementen in onze huishouding moeten capituleren.

Daarom is het XIVde Congres van de partij volkomen juist opgetreden door te besluiten, dat de "strijd voor de overwinning van de socialistische opbouw in de U.S.S.R. de voornaamste taak van onze partij is"; dat één van de noodzakelijke voorwaarden voor het vervullen van deze taak, "de strijd is tegen het niet geloven in de opbouw van het socialisme in ons land en tegen de pogingen om onze ondernemingen, die ondernemingen zijn van "consekwent socialistisch type" (Lenin), als "staatskapitalistische" ondernemingen voor te stellen; dat "zulke ideologische stromingen, die een bewuste houding van de massa's ten aanzien van de opbouw van het socialisme in het algemeen en van de socialistische industrie in het bijzonder onmogelijk maken, slechts geschikt zijn om de groei van de socialistische elementen van de huishouding te remmen en de de strijd daartegen van de kant van het private kapitaal te vergemakkelijken", dat "het Congres daarom een omvangrijke opvoedende arbeid ter overwinning van deze verdraaiing van het Leninisme noodzakelijk acht" (zie de "Resolutie over bet verslag van het Centraal Comité van de K.P.S.U.").

De historische betekenis van het XIVde Congres der K.P.S.U. ligt hierin, dat het de fouten van de nieuwe oppositie tot aan de wortel heeft weten bloot te leggen, dat. het haar ongeloof en gejammer van de hand heeft gewezen, - helder en duidelijk de weg voor de verdere strijd voor het socialisme heeft aangegeven, aan de partij het perspectief op de overwinning heeft geschonken en daarmee het proletariaat met het onwankelbare geloof aan de zegepraal van de socialistische opbouw heeft toegerust.

25 januari 1926.

[1] Overgenomen uit J.W.Stalin / Keuze uit zijn werken / Deel I / Uitgave *Alle Macht Aan De Arbeiders* / Antwerpen, 1975

[2] Pg = partijgenoot (Red)

[3] Cursief van Zinowjew. *J. St.*

[4] Cursief van mij J;St – tenzij anders aangeduidt zijn alle cursieven in alle Stalin van J. Stalin

[5] Zie blz. 67 van de Nederlandse uitgave.1946. - *Red.*

[6] Deze nieuwe formulering van het vraagstuk verving daarna de oude formulering daarvan in de volgende uitgaven van de brochure: "Over de grondslagen van het Leninisme".

[7] E.K.K.I. = Executief Comité van de Communistische Internationale. - Red

[8] Van "latifundium" (latijn) = grootgrondbezit